

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

II^{то} обикновено Народно Събрание.

LXXXV ЗАСЪДАНИЕ, ВЪ ВТОРНИКЪ 25 НОЕМВРИЙ 1880 ГОД.

(Подъ председателството на г-на Сукнарова. — Начало въ единъ часъ послѣ пладнѣ.)

Председателъ: (Звъни.) Ще се чете списъка.

Секретаръ Золотовъ: (Чете списъка.) Вчера отсъстваха: Христо Стояновъ, Велко Костовъ, Стоичко Стояновъ, Стоянъ Брънчевъ, Карастровъ, Горбановъ, Цeko Ванчевъ, Каракашевъ, Даскалъ Тодоръ, Г. Тишевъ, Д-ръ Браделъ, Н. Михайловский, Митрополитъ Григорий, Д. Цанковъ, Начевичъ, А. Костовъ, Кънчо Жековъ, Дим. Бърневъ, Ахмедъ ефенди, Мехмедъ ефенди, Василь Поповичъ, Хафузъ Билялъ, Ахмедъ Идрисъ-Оглу, Михалаки Колони, Симеонъ Митрополитъ Преславский, Болѣрский, Т. Игономовъ, Иванчо Стояновъ.

Председателъ: Отъ 172 представители, присъствувать 122, помного отъ половината има и засѣданieto се отваря. Ще се чете 81-й протоколъ.

Секретаръ Золотовъ: (чете протоколъ 81).

Председателъ: Има ли нѣкой да направи забѣлѣжки върху четения протоколъ? (Нѣма). Слѣдователно е приетъ. На дневенъ редъ е да се чете 3 пунктъ отъ законопроекта за митарствения уставъ. Моля Докладчика да заеме мѣсто. Преди да се захване да се чете 3-й пунктъ, ще попитамъ Събранието, желае ли да се чете исцѣло този уставъ или само поправенитѣ членове. Който желае исцѣло да се чете, да си вдигне ржката. (Меншество). Тогава само поправенитѣ.

(Докладчици: Кърджиевъ и Аневъ четятъ поправенитѣ членове отъ митарствения уставъ.)

Чл. 9. Мѣста необходими за устройство на митарствени магазини и други приспособления се взиматъ принудително въ полза на правителството на основание 68 чл. отъ Конституцията на Българското Княжество, когато тѣхнитѣ ступани се отказватъ да ги отстъпятъ съ доброволно съгласие.

Чл. 11. За отбѣгване на тайното прекарване стоки, по границата на Българското Княжество, е учреденъ въоруженъ над-

зоръ, състоящъ отъ конни митарствени стражари. Тая стража се съставлява отъ лица преимущественно такива, които сж се освободили отъ военний наборъ; тя се подчинява непосредствено на управителитѣ на мѣстнитѣ митници. Организацията и щатитѣ на митарственната стража, тѣй сжщо правата и обизаноститѣ на стражаритѣ се определяватъ отъ инструкцията за митарствениитѣ стражари.

Чл. 35. Безъ приглѣждане въобще, и до когато не се е заплатило надлѣжното мито, митницитѣ нѣматъ право да пропускатъ никакви стоки, ако за това нѣма особно разрѣшение отъ Министра на Финанситѣ.

Отъ 46-й членъ.

в. Стокитѣ, митото на които не може да бѣде отдѣлено въ натура, по причина на тѣхната недѣлимостъ както: машинитѣ, експанжитъ (колата) клавиригъ и т. н., въ онии случаи, когато притежатели не е съгласенъ съ направеното отъ митницата оцѣнение, могатъ да се отстъпватъ на митницата, като се заплати на притежатели цѣната на стокитѣ, опредѣлена споредъ преимжданието, съ снимание (шконто) на 10 %.

Но ако на публичния търгъ такви стоки се продадатъ по-долу отъ послѣдната цѣна, които е била обявена отъ търговеца, то разликата между показаната отъ търговеца цѣна и взетата отъ публичния търгъ сума заплаща чиновника (оцѣнителъ) при митницата.

Отъ 52-й членъ.

Забѣлѣжка. Представянето на фактури не е задължително за онии стоки, за които не се взема мито, както и за нѣкои мѣстни произведения на Ромъния и Сърбия като напр.: добитѣкъ, жита, вино и тютюнъ.

Отъ 69-й членъ.

Отъ всякаквъ видъ колетъ на тѣгло по малко:

"	"	"	отъ 2 кантара	5 ст.	въ день.
"	"	"	" 2 до 4 кантара	10 ст.	въ день.
"	"	"	" 4 "	6 "	15 " " "
"	"	"	" 6 "	8 "	20 " " "
"	"	"	" 8 "	10 "	25 " " "
"	"	"	по горѣ 10 "	30 "	" " "

Чл. 74. Следъ истичането на единъ мѣсецъ отъ деня на публикуването, митницата поканва единъ депутатинъ отъ градския съвѣтъ, и агентина на консулството на онази държава, на която е поданикъ притежателя на стоката, и на едно съ тия лица отваря подлѣжащитъ за продаване колети, съставлява описъ на стокитъ, които се намиратъ въ тѣхъ и опредѣли дени и часа на самата продажба, като публикува втори пътъ чрезъ полицията и съ окачени обявления. Ако притежателя на стоката е пензвѣстенъ, то се поканва агентинтъ отъ консулството на онази държава, подъ внимето на която е внесена подлѣжащата за продаване стока. Ако въ мѣстото гдѣто се намѣрва митницата нѣма консулство, то се извѣстива на консулството въ най близкия градъ.

Чл. 75. Продажбата на стокитъ прави митницата въ присѣствие на сжщитъ лица, които се поменаха въ предишния членъ или въ присѣствието само на единъ депутатинъ отъ градския съвѣтъ, въ случай, че агентина отъ консулството не дойде на опредѣленото за продажба време.

Чл. 77. За слѣдствията на продажбата се съставлява протоколъ съ общата подписка на производителя ѝ и на присѣствувалшиятъ депутатъ, отъ консулството и отъ градския съвѣтъ, съ изложение на вървежа на търга и показване на имената, за милинтъ и званията на купувачитъ.

Чл. 144. Стоки вносими отъ вънъ границата въ голѣмо количество, по желанието на търговцитъ, ще могатъ да се стоварятъ и въ частни магазини въ видъ антренозитъ подъ надзорѣтъ на митницата, до гдѣ правителството устрои свои антренозити. Мѣстата на антренозититъ се опредѣляватъ отъ Министра на Финанситъ.

ГЛАВА II.

За пропускане безъ вземане мито предмѣти на дипломатическия консули и агенти.

Чл. 193. Предназначенитъ за собствено употребление на консулитъ и вице-консулитъ вещи и предмѣти, преди да се пропуснатъ на основание на установенитъ въ чл. 3-й на настоящия уставъ привилегирани права, подлѣжатъ на митарствено преглѣждане.

Чл. 194. Следъ пристигането отъ границата на санджци и други колетни съ горѣназначенитъ вещи и предмѣти веднага се испращатъ въ митницата, която е длѣжна да престъпи къмъ разглѣждането имъ, не на редъ съ другитъ стоки, но тутакси слѣдъ получаването на писмени заявления отъ консулскитъ агенти по тоя предмѣтъ.

Въ тия заявления съ саморъчния подписъ на консултъ или вице-консултъ и съ прилагане на официалния печатъ, ще се бѣлѣжи: числото на колетитъ, знаковѣтъ (маркитъ) и номерата имъ, количеството, качеството и цѣната на стокитъ въ които се намѣрватъ колетитъ.

Чл. 195. За изѣздалото на явъ въ преглѣждането се привятъ бѣлѣжки на листове отъ обикновена проста хартия, които се пропоруватъ (завиватъ) съ поменжитъ въ предишния членъ писмени заявления, и наедно съ тѣхъ се павятъ при дѣлата на митницата. Върху тѣзи листове се смѣта митото на пропуснатитъ безплатно предмѣти за консулитъ и вице-консулитъ, които се занимаватъ съ търговия, за да се води надлѣжащата смѣтка на отсѣжкното мито, съ което се ползуютъ тѣзи лица, спорѣдъ чл. 3.

Чл. 196. Предмѣтитъ, за които се не взима мито, се испращатъ въ жилищата на консулитъ веднага слѣдъ преглѣждането имъ спорѣдъ митар. уставъ.

Чл. 197. Поржчанитъ стоки отъ консулитъ и вице-консулитъ, които се занимаватъ съ търговия, за търговски операции, както и вещитъ и предмѣтитъ имъ, които ако и предназначени за собственото имъ употребление, но сж донесени въ поголѣмо количество отъ годишната имъ пропорция, внасянето на която се до

пуца безплатно, трѣба да заплащатъ мито по общитъ правила съ внасяване на всичкитъ задлѣжителни за търговцитъ формалности.

Чл. 198. Въ случай на пристигане колети, адресовани до нѣкого отъ консулитъ и вице-консулитъ, които живѣятъ въ вжтрѣшността на Княжеството, тѣ се предаватъ на представители на сжщата държава, който живѣе въ мѣстото гдѣто се намѣра митницата, по предварително негово заявление и съ задлѣжение да промени това заявление въ течение на единъ мѣсецъ съ заявлението на лицето, на което дѣйствително сж адресовани колетитъ.

Забѣлѣжка I. Колетитъ адресовани до дипломатическитъ агенти живущи въ София се опломбирватъ безъ преглѣждане и се предаватъ на тѣхнитъ експедитори при пограничнитъ митници срѣдъ писмено поржчителство, че тѣ (колетитъ) ще се предадатъ на писаря при софийския митарственъ пунктъ, който отъ своя страна, безъ да ги отваря, предава ги по принадлежностъ срѣдъ расписка за получаването имъ, за което веднага извѣстива надлѣжната митница за да се освободи експедиторина отъ даденото си поржчителство.

Забѣлѣжка II. Колетитъ запечатани съ правителствени официални печати, които мнѣуватъ чрезъ пограничнитъ митници за дипломатическитъ агенти въ София съ особенъ куриеринъ, пропускатъ се свободно, безъ опломбирване, или други нѣкои формалности. Преглѣжда се само паспорта на куриерина за удостоверение, че той е дѣйствително на едн-кое си агенство.

Чл. 240. Всичкитъ други дѣла по нарушението на митарствени уставъ, както и поименованитъ въ предишнитъ три пункта дѣла, отъ ония случаи, когато въ тѣхъ сж е удирала виновността на нѣкого отъ митарственитъ чиновници, като съучастникъ и въ други по длѣжността му престѣпления, разглѣждатъ се отъ сждишната (гл. чл. 253 и 271.)

Чл. 251. Подадения въ установения срокъ протестъ наедно съ първообразното дѣло на митницата и обясненитъ ѝ, по съдържането на протеста, представяватъ се въ течението на 48 часа на Министра на Финанситъ, рѣшението на когото се счита окончателно.

Окончателнитъ рѣшения, както на митницитъ тѣи и на Министра на Финанситъ, се съобщаватъ на лицата, противъ които сж тѣ (рѣшенията) постановени, които лица въ продължение на двунедѣленъ срокъ, отъ денѣтъ на съобщението, могатъ да се сждятъ предъ сждишната по сждебенъ редъ.

Чл. 252. Следъ измѣнуването на установения въ чл. 250 срокъ, никакъвъ протестъ се не приема и остава безъ послѣдствие. Сжщо не се приема протестъ и отъ ония, които безъ законни причини не се явятъ въ течение на 7 дни, отъ дени на публикуването призовка отъ митницата чрезъ полицията, за да дойдатъ въ нея и изслушатъ рѣшението.

Чл. 255. При производството въ сжда на слѣдствията по дѣлата на контрабандата, управителитъ на митницитъ сж длѣжни да командируватъ едного отъ подчиненитъ имъ чиновници въ качество на представител на интереситъ на хазната. Тия чиновници, съ право на страна участвуватъ при производството на сждебното слѣдствие и могатъ да се жалуватъ за слѣдственитъ дѣйстви, и за станалитъ рѣшения, ако тѣ имъ се видятъ неправилни; безъ да пропускатъ установенитъ срокове и като се ръководятъ отъ постановленията наложени въ III. книга на привременитъ правила за устройството на сждебната частъ.

Чл. 256. Когато се пренесатъ дѣлата спорѣдъ жалобитъ на странитъ, отъ окржжнитъ въ апелативнитъ сждилица, като представител на интереситъ на хазната се командирова по усмотрѣние единъ отъ чиновницитъ на тая митница, гдѣто се намира ап. сждъ, а ако нѣма въ града митница — финансовия чиновникъ; а въ сличай пренасяние дѣлото въ сждилице въ най горня инстанция, назначението на представители на интереситъ на хазната става по усмотрѣнието на Министра на Финанситъ. Копии отъ

жалобите против пресъдата на по долните инстанции, наедно съ всичките нужди по дѣлото данни, трѣба да се представятъ незабавно отъ подателите на жалобите на началството имъ, а това послѣдне е длъжно да преврѣща подобните свѣдѣния, по принадлежността, въ учреденията и на чиновниците отъ които зависи назначаването на представителите на хазната при разглеждането на дѣлата въ по високите инстанции.

Чл. 266. Вземитѣ пари отъ продажбата съ публичното наддаване на конфекционните стоки, като се извадятъ разносните по принасянето и продажбата, както и парите (глобите) които се взиматъ на основание на настоящия уставъ, въ други разни случаи, разпредѣлитѣ се по слѣдующий начинъ: като се извади митото и другите митарственни сборове, половината отъ останалата сума постъпва въ полза на хазната и се внасява като случаенъ доходъ на митарственните книги, а половината се дава въ награда на лицата, които сж условили контрабандата, ако тия лица сж стражари, волюнаемни служители при митниците или частни лица.

Чл. 271. Служащите въ митницата лица, въ случай на престѣпления, по длъжността имъ, поднадатъ подъ наказание или по распоредждане на началството имъ, или по сѣдебна присѣда.

Чл. 272. Предаването на сѣдъ става съ запазването на реда въложенъ въ IV книга на привременните правила, за устройството на сѣдебната частъ (утв. 24 Августа 1878 г.) и въ допълнителното къмъ Врем. Сѣд. Правила утвърдени на 3-й Юни 1880 год. и зависен отъ онова началство отъ което се назначаватъ на служба.

Предсѣдатель: Има ли нѣкой да забѣлѣжи върху четения митарственния уставъ? (Нѣма). Приема ли Народното Сѣбрание митарственния уставъ въ послѣдната редакция?

Савва Илиевъ: Нѣма половината депутати тука.

Предсѣдатель: По заявлението на г-на Савва Илиева, че нѣма половината депутати, распуцамъ Сѣбранието до когато се събератъ.

(Послѣ разпуеъ).

Предсѣдатель: Преди разпуцаването се чете митарственния уставъ въ 3-то четение; но понеже присѣдствоваха по малко отъ половината представители, то по предложението на г-на Савва Илиева се прекъсена засѣдането, защото не можеше да се вотира законъ, като не присѣдствуватъ повече отъ половината членове въ Камарата. Ще се гласоподава митарственния уставъ. Който не присема митарственния уставъ, както го е поправила комисията и съгласно съ тѣзи забѣлѣжки, които се четоха сега, да си дигне ржката. (Никой). Значи пристѣ. На дневенъ редъ е четението на нѣколко законопроекта отъ Министра на Финансите и отъ Министра на Просвѣщенето.

Секретаръ Золотовъ: (Чете):

Господину Предсѣдателю на II-то обикновено законодателно Народно Сѣбрание.

По заповѣдъ на Негово Височество, имамъ честь да внесъ на разглеждане въ Народното Сѣбрание приходния бюджетъ на Книжеството за идущата 1881—1882. финансова година.

Министръ на Финансите Каравеловъ.

Главенъ Секретаръ Каранфиловъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли Народното Сѣбрание да се

чете приходний бюджетъ? (Не желаетъ). Който желаетъ да си дигне ржката. (Никой).

Секретаръ Золотовъ: (Чете): До Народното Сѣбрание.

За купуване държавна печатница въ бюджетътъ на настоящата година по Министерството на Народното Просвѣщение, е опредѣлена една сума отъ 50.000 фр.

Министерството на Народното Просвѣщение, като имаше предъ видъ отъ една страна, щото това заведение да отговори по възможности на необходимите нужди на държавата, а отъ друга страна и приближаването на зимата, въ което време пазуването по Дунава се прекратява, така щото купените машини би останали цѣла зима безъ всяко употребление и слѣдователно да лежатъ непроизводително; взе потребните мѣрки, щото освѣтъ доставянето машините и букви въ достатъченъ размѣръ да се купи и нужното количество хартии за удовлетворение правителствените поръчки за превъ цѣла зима, а въ сжщото време да се услови потребници персоналъ при печатницата, така щото да може ти слѣдъ получаването и, да се нареди и да начене да работи.

Послѣдствие на това, както и по препасието на цѣлата покупка, а така сжщо и за приспособленето на мѣстото, гдѣто да се нареди печатницата, послѣдоваха разноси, които положително е невъзможно да се покриятъ съ асигнуваната сума за тая цѣлъ.

За това имамъ честь да моли Народното Сѣбрание да рѣши, щото за покриване разносните по купуването и нареждането на държавната печатница да се отпусне добавочна сума 35,000 фр. която сума могла би да се вземе отъ § 25 ст. 1, по бюджетътъ на Народното Просвѣщение, понеже отъ поменнатата статия, назначена за помощъ на общинските училища, не е израсходвана даже и третата частъ до сега.

При това имамъ честь да приложя формулираното си за тая цѣлъ предложение.

Министръ Гюзелевъ.

Главенъ секретаръ Иречекъ.

(Чете): Предложение:

За покриване разносните по купуването и нареждането на държавната печатница, отпуща се добавочна сума 35,000 фр., взета отъ § 25, ст. 1 по бюджетътъ на Министерството на Народното Просвѣщение за настоящата година.

Министръ Гюзелевъ.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори върху четеното предложение?

М-ръ Гюзелевъ: Както чухте, освѣтъ купуване на машини, трѣба да се купи и материялъ на печатницата, за да може да се отвори и да начене да дѣйствува. Тѣзи сума, които бѣше назначена, не можеше да стигне; и тѣй, помолихъ Народното Сѣбрание да се взематъ потребните пари отъ извѣстната статия, въ която има остатъци. Тука не се иска новъ кредитъ; но ще се взематъ тѣзи пари отъ друга статия отъ сжщото Министерство.

Предсѣдатель: Има ли нѣкой още да говори? (Нѣма.) Който не е съгласенъ да се отпуснатъ 35 хил. фр. за допълнение на печатницата и за купуване материялъ, да си дигне ржката. (Никой.) По напредъ се чете проектъ за бюджета на расходите и днеска се внесе проектъ за доходите. Желаетъ ли Народното Сѣбрание да

се прати и този проект на доходитъ на сжщата комиссия за расходитъ, или друга комиссия да се избере? (Гласове: на сжщата комиссия.)

Славейковъ: Азъ тоже съмъ съгласенъ, че трѣба да се прати на сжщата комиссия, съ тѣзи само разлика, да се прибавятъ, ако не 6, то 4 лица; защото се умножава работата на тѣзи комиссии.

Предсѣдателъ: Приема ли Народното Събрание предложението на г-на Славейкова? (Приема.) Който не приема да си дигне ржката. (Никой.) Колко души? (4.) Какъ желае Народното Събрание, по тайно или явно гласоподаване? (По явно.) Тогава нека предлагатъ г-да депутатитѣ.

Бръшляновъ: Азъ предлагамъ г-на Йордана Наумова. (Приема се.)

М-ръ Каравеловъ: Азъ мисля, че бюджетната комиссия се счита толкова важна, щото, всекога предсѣдателътъ на Народното Събрание е, и предсѣдателъ на бюджетната комиссия. Така е обичай въ Европа и желателно е да се въведе и у насъ; защото предсѣдателътъ на Народното Събрание е онзи, който се ползува съ най голѣмо довѣрие на Народното Събрание, за това трѣба да бжде и предсѣдателъ на бюджетната комиссия.

Предсѣдателствующий: Приема ли Народното Събрание г-на Славейкова за членъ на тѣзи комиссия? (Приема се.)

Свещ. Петръ Дечинский: Предлагамъ г-на Докмеджнева. (Приема се.)

Секр. Золотовъ (Чете):

До господина предсѣдателя на Народното Събрание.

По заповѣдъ на Негово Височество Князя, имамъ честь съ настоящето, г. предсѣдателю, да внеса въ Народното Събрание на разглеждане законопроекта на черкезскитѣ и татарски земи.

Министръ Каравеловъ,

Главенъ Секретаръ Каранфиловичъ.

(Чете):

Законопроектъ за черкезскитѣ и татарскитѣ земи.

1. Землитѣ, които бѣха възложени и отстъпени (ихале ве тежвихъ) на черкезитѣ и татаритѣ сж отъ три вида: частни, общински и правителствени.

Забѣлѣжка: а) частнитѣ земи сж отъ два вида: такива които сж взеха отъ мѣстното население безъ никакво възнаграждение и такива, за които правителството бѣше възнаградило владѣлицитѣ имъ било съ пари било въ натура; б) и правителствени сж отъ два вида: първо, ония, които принасяха доходи на провинциялната касса, и ония които правителството покупи отъ частни лица и даде на черкезитѣ и татаритѣ.

2. Частнитѣ и общинскитѣ земи, които по изселването на черкезитѣ и татаритѣ останаха празни връщатъ се не само по предварителното разрѣшение на правителството на ония лица и общини, които сж били лишени отъ тѣхъ. Но въ такъвъ случай и частнитѣ лица и общинитѣ се задължаватъ да върнатъ по принадлежности онова що имъ било отстъпено и дадено въ замѣна отъ отоманското правителство.

3. И двата вида правителствени земи, които сж отстъпени и възложени на черкезитѣ и татаритѣ, оставатъ на распоряждането на Финансовото Министерство.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой изобщо да говори върху законопроекта за черкезскитѣ и татарски земи? (Не желае.)

М-ръ Каравеловъ: Този законопроектъ е еднороденъ съ онзи, който вчера приехме; може сжщата комиссия да го преглѣда и наедно ще го свърши.

Предсѣдателъ: Има предложение отъ г-на Министра на Финанситѣ, да се предаде този законопроектъ на комиссията, която работи за чифликскитѣ земи. Приема ли се това предложение отъ Събранието? (Приема се.)

Секр. Золотовъ (Чете):

До господина предсѣдателя на II-то законодателно Народно Събрание.

Съгласно съ заповѣдта на Негово Височество Князя, честь имамъ, господине предсѣдателю, да представя за разглеждане въ Народното Събрание законопроекта за гербовъ сборъ въ Българското Княжество.

Примете, г-не предсѣдателю, увѣрение въ моето къмъ Васъ прилично уважение.

Министръ Каравеловъ,

Главенъ Секретаръ Каранфиловичъ.

Законопроектъ за гербовий сборъ въ Българското Княжество.

ГЛАВА I.

Общи правила.

1. Гербовий сборъ, принадлежащъ на правителственната хазна въ Княжеството, се подраздѣля на простий и актовий.

2. Простий гербовъ сборъ се отнежда въ четири размѣра: по единъ левъ, по петдесетъ стотинки, по двадесетъ стотинки и по десетъ стотинки.

3. Актовий сборъ се подраздѣля на два вида: а) за актоветѣ върху преминуването правата надъ имуществата и за договоритѣ и б) за задължителнитѣ записи и полицитѣ. Размѣритѣ за актовий сборъ сж показани въ приложенитѣ расписания.

ГЛАВА II.

За простий гербовъ сборъ.

4. Простий гербовъ сборъ по единъ франкъ се взема: а) отъ исковитѣ и частнитѣ прошения, подавани за граждански дѣла въ сждoветѣ, съ изключение на мировитѣ и на чиновницитѣ отъ сждебно вѣдомство, отговоритѣ на тѣхъ и обясненията.

Забѣлѣжка. Устнитѣ жалби и прошения, що се записватъ въ особни книги, съгласно съ 102 и 230 ст. отъ временнитѣ правила за устройството на сждебната часть, плащатъ гербовъ сборъ съгласно 954 ст. отъ сжщитѣ правила.

б) отъ свидѣтелства, разрѣшавания и изпълнителни листове, чрезъ които се турятъ въ изпълнение станалитѣ върху тия дѣла рѣшения; тѣй сжщо копията и извлеченията и разни видове протоколи съставяни тогавъ, кога сж се турили въ дѣйствиe изпълнителнитѣ листове;

в) отъ довѣренности за да се върти търговия, или работи занаятъ, да се получаватъ пари, да се направи заемъ, да се купи, завѣда или продаде движимо или недвижимо имущество, а сжщо и за да се глѣдатъ разни граждански дѣла въ сждебнитѣ и административни учреждения и иредъ чиновницитѣ на тия учреждения;

г) отъ дубликатитѣ за замѣняване на повреденитѣ или изгубенитѣ документи и други хартии, ако за тѣхъ се е платило гербовъ сборъ простий, или актовий;

д) отъ транзитнитѣ листове;*)

е) отъ листовѣтъ за осигуряване.

5. Простий гербовъ сборъ по петдесѣтъ стотинки се взема:

а) отъ всичкитѣ по административни и граждански дѣла прошения, жалби заявления и други хартии и приложения къмъ тѣхъ, подавани въ духовнитѣ и административни учреждения отъ всички исповѣдания, както и на чиновницитѣ отъ тия учреждения;

б) отъ даванитѣ изъ сѣдилищата копии отъ рѣшенията, или опредѣляванията по гражданскитѣ дѣла, отъ копията на всички приложения, копии отъ разни актове и хартии, представяни при обясненитѣ горѣ прошения и заявления, както и ония въ членъ 4-й пунктъ а;

в) отъ свидѣтелствата, удостовѣреніята, атестатитѣ, копията, постановленията, извлеченията и справкитѣ, които се даватъ отъ духовнитѣ лица на всички исповѣдания, отъ административнитѣ учреждения и отъ чиновницитѣ на тѣхнитѣ вѣдомства;

г) отъ декларациитѣ, подавани въ митарственнитѣ учреждения за вноситѣ и износитѣ и транзитнитѣ стоки; а сѣщо и за стокитѣ, които се внасятъ или изнасятъ временно, изъ Княжеството;

д) отъ свидѣтелствата и транспортнитѣ листове за принасяние стоки отъ едно пристанище въ друго, отъ голѣмитѣ свидѣтелства за солъ, отъ свидѣтелствата за внасяние отъ чужбина пития и тютюнъ; а сѣщо и за изнасянието имъ въ чужбина и отъ съставянието въ митарственнитѣ учреждения, по поводъ на туй изнасяние и протоколи;

е) отъ тварителницитѣ (poliziz de carico).

6. Простий гербовъ сборъ по двадесѣтъ стотинки, се взема:

а) отъ даванитѣ пжтнички квитанции вносни и износни отъ митарственнитѣ учреждения;

б) отъ обявленията подавани въ Българскій Народенъ Банкъ, или въ неговитѣ отдѣления, при предаванетоъ за съхранение пари, или лихвени хартии (процентни бумажки);

в) отъ акредитивнитѣ банкерски и търговски писма и

г) отъ всѣкий листъ обявление, или извѣстие.

7. Простий гербовъ сборъ по десѣтъ стотинки се взема:

а) отъ всѣка расписка, смѣтка, фактура, бѣлѣжка (bordereau, nota), изводъ отъ текуща смѣтка при сключванетоъ смѣткитѣ, (conto corente), чекъ и пр.;

б) отъ малкитѣ свидѣтелства, давани отъ митарственнитѣ учреждения за продадена солъ и

в) отъ всѣка кола (два листа — 4 страници) отъ теѣтеритѣ, които всѣкий търговецъ, ханджия, меситинъ — комисионернитѣ и предприемачъ е задълженъ отъ законитѣ да държи, пронизани и подпечатани отъ мѣстното сѣдебно мѣсто, което въ сѣщото време споменува, че теѣтеритѣ сѣ облѣпени съ надлѣжнитѣ марки, както и числото на страницитѣ.

8. Изъ числото на хартиитѣ, копията отъ тѣхъ и приложенията, съвсѣмъ се освобождаватъ отъ плащане гербовъ сборъ, слѣдующитѣ:

а) лично подаванитѣ на Негово Височество Българскій Князь, по каквато и да било работа;

б) подаванитѣ и приеманитѣ, въ интереситѣ на собственитѣ свои, или повѣренитѣ на тѣхното попечение дѣла, отъ духовнитѣ учреждения, на всички исповѣдания, отъ хазната, отъ гражданскитѣ, или селски общества, отъ учебнитѣ, въспитателни или благотворителни заведения и отъ надстойническитѣ установления.

в) за освобождение отъ лично залпране;

г) по предметитѣ, що се отнасятъ до въспитанието и образованието на юношеството;

д) за отвождане на земитѣ, или лесовѣтъ, за даване сѣдове за учреждение домакинство и въобще по дѣлата, които се отнасятъ до подобряванетоъ економическия животъ, както на мѣстнитѣ жители, пострадали въ време на войната, тѣй и на бѣженцитѣ и преселенцитѣ;

е) за даване пенсия или пособие за службата;

ж) за да се направи спомоществование по случай на пожаръ, наводнение, гладни години и въобще народни бѣдствия, а тѣй сѣщо за да се помогне, или препѣда нѣкой болѣнтъ, или бѣдентъ;

з) за неправилното вземане нѣкого въ войска;

и) за всѣкакъвъ видъ дѣла, които се разплѣдватъ въ старѣшинскитѣ сѣвѣти по селата и отъ селскитѣ длѣжностни лица;

і) жалбитѣ и заявленията по поводъ на съставленіето избирателнитѣ списъци и самий способъ на избирание за членове на народното представителство;

к) за връщане на паритѣ, които сѣ постѣжени неправилно въ хазната, или пакъ за освобождаване отъ да се плащатъ излишно наложените данѣци, или сборове;

л) Заявленията върху вредата приготвена или сторена на правителственний или общественъ интересъ, а сѣщо всѣкакъвъ родъ хартии по уголовнитѣ дѣла;

м) прошенията и удостовѣреніята за бѣдността на нѣкого;

н) прошенията и други хартии, подавани на началството отъ служащитѣ, тѣй сѣщо и получаванитѣ отъ него хартии;

о) декларациитѣ и свидѣтелствата, съ които се внасятъ плажежитѣ въ хазната и

п) издаванитѣ отъ митницитѣ квитанции и расписки сѣщущу депозити.

ГЛАВА III.

За актовий гербовъ сборъ.

Отдѣление I.

Общи правила.

9. Актовий сборъ се плаща за:

а) подарителни записи, записи за вестра, записи за радѣла, духовни завѣщания, танин и хюджети, документи и контракти, договори, условия и прочее и

б) полицы, задължителни записи, записи сѣщущу залогъ и поручителства.

10. Всички споменжти актове и документи плащатъ гербовъ сборъ, съразмѣрно съ забѣлѣжената въ тѣхъ сумма, която опредѣлява стойността на имуществата, или правото за получаване пари, споредъ договора, полицата и други подобни актове.

11. За да се опредѣлива гербовий сборъ за актовитѣ отъ първата и втората категория, споменжти въ ст. 9 на правилата, прилагатъ се двѣ съотвѣтствующи тѣмъ расписания, съставени съгласно съ 80 и 81 ст. на инструкцията за реда на извършванетоъ и за свидѣтелствованіето на актовѣтъ, договоритѣ и други сдѣлки (спогодвания), утвърдена отъ Императорскій Комисаръ, на 23-й мартъ 1879 год.

12. Всички актове трѣба да се пишатъ въ левове и стотинки; а кога въ полицы, или другъ търговски актъ се употрѣби брой отъ чуждостранни монети, то размѣра на гербовий сборъ се присмѣтва, като се обрне стойността на тая монета въ левове и стотинки, съгласно съ приетий въ Княжеството правителственъ расчетъ.

ОТДѢЛЕНИЕ II.

За Опредѣление на цѣната на Гербовий сборъ за всички общи актове.

13. Въ подарителнитѣ записи, записитѣ за вестра и духовнитѣ завѣщания трѣба да се опредѣля, по съвѣстъ, цѣната както на движимото, тѣй и на недвижимото имущество и на капиталитѣ. и при това особенно за всѣкий видъ собственостъ. Ако това не е

*) Обязателствата за транзитъ и за транспорти плащатъ гербовъ сборъ, съразмѣрно съ сумата на мито, по приложената таблица въ края на тоя правилникъ за полицитѣ и задължителнитѣ записи.

сторил завъдателя, то цѣната се обявява отъ наследника му, щомъ дѣйствиелно вземе да владѣе завъдчаното имущество.

14. Ако недвижимо имущество премине въ други ръцѣ чрезъ продажния, то въ крѣпостний актъ (тапия или хюджетъ) се забѣлѣва тая му именно цѣна, за която едната страна е продала и другата купила имуществото.

Забѣлѣжка. Отъ документитѣ получавани за недвижимо имущество, купени съ наддаване, гербовъ сборъ се взема за последната, при продажението цѣна за която е купено имуществото.

15. Ако би да се опредѣли въ акта за преминуването на недвижимо имущество, въ други ръцѣ, стойността му по долу отъ оцѣненіето, което е прието за налаганіето на него вергия, за сумма на акта се припоизвава туй оцѣнение.

Кога се засвидѣтелствуватъ такива актове, трѣба да се представятъ удостовѣреніе за оцѣненіето, преминуващото въ други ръцѣ недвижимо имущество на налога вергия за последната година.

16. Суммата за която се пресмѣта гербовий сборъ, отъ контрактитѣ, договоритѣ, или условията за отдаване имущество въ наемъ се опредѣлява отъ общий сборъ на матежитѣ, забѣлѣжени въ акта за владеніето или ползуваніето отъ имуществото.

17. Актовитѣ на разни предпріятия чрезъ сдружаваніе се опредѣляватъ, споредъ суммата на основний капиталъ.

18. Отъ контрактитѣ, договоритѣ, условията, поръчителствата и опълномоощителнитѣ актове, за които стойността на предметъта не може да се опредѣли, гербовий сборъ се взема, като за актове съ цѣна отъ 2000 лева.

19. При заемитѣ и всякакви други задълженія (полици, задължителни вапши, свидѣлства суѣцу валогъ), актовий гербовъ сборъ се опредѣлява спорѣдъ суммата, за която е даденъ задължителний документъ.

Забѣлѣжка. Отъ плащаніе гербовъ сборъ не се исключатъ и венчикитѣ поменати актове и документи, които се даватъ на Българский народенъ Банктъ, или на отдѣленіето му.

20. Ако нѣкой актъ, или документъ, имъ числото на забѣлѣженитѣ въ пунктъ а, ст. 9, отъ правилата не се събира на единъ листъ, то само първий листъ трѣба да има стойностъ, съобразно съ цѣната на споменхтото въ акта, или документа имущество, или контракта, договора и условиято; а за другитѣ листове се плаща, за всекии, простъ гербовъ сборъ, по 50 стотинки (ст. 5. пунктъ б).

21. Изъ актоветѣ и документитѣ, забѣлѣжени въ пунктъ а, ст. 9. отъ правилата, освобождаватъ се съвършенно отъ плащаніето актовъ и простъ гербовъ сборъ слѣдующитѣ: а) що се правятъ отъ казната; б) подарителни актове за предоставяне всякакъв родъ имущество въ полза на церкви, мѣнастири и други духовни завѣдания, отъ всички исповѣдания на градски и селски общини, а сѣщо и на учебнитѣ, въспитателнитѣ и благотворителнитѣ завѣдания и в) всякакъв родъ контракти, договори и условия за личенъ наемъ.

ГЛАВА IV.

За вземаніето на гербовий сборъ.

Отдѣление I.

За способа по който се взема гербовий сборъ.

22. Гербовъ сборъ се взема:

- а) чрезъ продажаніе на установенитѣ гербови марки и
- б) чрезъ продажаніе гербова хартия собствено за полицитѣ.

23. Сметка за простий гербовъ сборъ посредствомъ гербови марки, държатъ присѣственитѣ мѣста и длѣжностнитѣ лица отъ всичкитѣ вѣдомства, които приематъ, или даватъ хартии и документи, за които треба да се плати гербовъ сборъ, на основаніе на тия правила.

24. Сметка за актовий гербовъ сборъ, кога се правятъ и засвидѣтелствуватъ актоветѣ и договоритѣ, държатъ окръжнитѣ

сѣдове, съгласно 524 — 531 ст. отъ Временнитѣ Правила за устройството на сѣдебната частъ въ България и на основаніе на инструкциитѣ за рѣда, по който тѣ правятъ и засвидѣтелство ватъ актовитѣ, договоритѣ и другитѣ съглашенія, утвърдени отъ ИМПЕРАТОРСКИЙ Комисаръ.

25. Бевъ да се плати гербовъ сборъ, който се пада споредъ тия правила, преостановлива се распорѣжданіето, което трѣба да се направи, вслѣдствие на подадената жалба, или проеба; тѣй сѣщо не може се дава неканото удостовѣреніе, или какъвъ да е другъ документъ. Исклучение се допуца само за нековетѣ проеби, а сѣщо за апелационнитѣ и кассационнитѣ жалби, когато тѣ се подаватъ въ сѣдебнитѣ учреждения, не лично, а се испрацатъ по пощата. Производството върху тѣхъ не се установива, макаръ за тѣхъ и да не се е платило гербовъ сборъ; по сѣдебнитѣ учреждения правитъ незабавно распорѣждане за да се вземе отъ лицата що се пратили жалбата, или прошеніето, за които не е платенъ сбора и да се предаде на казната.

26. Безъ да се плати напълно въ казната актовий гербовъ сборъ, за свидѣтелствованіето на актоветѣ, или договоритѣ, не се дозволва въ никой случай.

27. Кога нѣкой актъ, или хартия, за която трѣба да се плати гербовъ сборъ простъ, или актовъ, се представи въ присѣственното мѣсто, или длѣжностно лице въ Княжеството за потвърдяване на нѣкои права или доизагелства и се види, че за акта, или хартията никакъ не се е платило гербовъ сборъ, или че тоя сборъ е платенъ не колкото трѣба, то, присѣственното мѣсто, или длѣжностното лице е длѣжно да установи дѣлото и да постѣпи споредъ чл. 28. Производството на дѣлото не се установива само въ случая забѣлѣзанъ, въ ст. 25.

28. Всѣкакъв актъ съставенъ отъ държавата и потвърденъ отъ длѣжностнитѣ лица, служащи вѣтъ отъ Княжеството, щомъ се донесе въ държавата, представлява се въ окръжнийтъ сѣдъ, нахходящъ се въ мѣстожителството на лицето, което притежава актътъ за да го облѣпи съ надлѣжнитѣ гербови марки, които трѣба да се унищожатъ, споредъ членъ 34.

29. Кога се получи прошеніе съ неплатенъ гербовъ сборъ по пощата и не се отнася къмъ числото на тия, за които е направено исклучение въ членъ 25, остава се безпослѣдствие и това се съобщава на просителя чрезъ полицитата.

ОТДѢЛЕНИЕ II

За гербовитѣ марки и тѣхното употребленіе.

30. Маркитѣ отъ гербовий сборъ иматъ въ горнията си частъ: а) правителственний гербъ на Княжеството и б) печатъ (штемпель) на който е забѣлѣжена цѣната на марката. Долната частъ състои отъ не голѣмо пространство, чиста хартия, на която се прави установеній въ ст. 34 надписъ.

31. Маркитѣ на входящитѣ хартии, т. е. на прошеніята на първата страница на хартията, на дѣсената горни страна и тояъ частъ слѣдъ залѣпваніето се унищожаватъ. Маркитѣ представявани при входящитѣ хартии за да се залѣпватъ на исходящитѣ хартии, както свидѣлства, удостовѣренія, копия отъ рѣшеніята, копия отъ актоветѣ, самитѣ актове и т. п., представятъ се, като се забѣлѣжава, колко и за каква сумма е приложено марки. За приеманіето на тия марки се прави забѣлѣжка на сѣщото прошеніе отъ туй лице, което го е приело.

Забѣлѣжка. Всеко присѣственио мѣсто е длѣжно да установи реда, който осигорява цѣлостта на представенитѣ марки.

32. На исходящитѣ хартии, както свидѣлства, удостовѣренія, копия отъ извършени актове, на самитѣ актове и т. п., гербовитѣ марки, се запаваніе на забѣлѣженитѣ въ предната статия правила, се залѣпватъ отъ туй длѣжностно лице, което издава, или прави споменхтитѣ акти и документи. Ако акта или документа състои отъ нѣколко листа, то всичкитѣ марки що се падатъ, се

наляватъ на първата страница на хартията, или документа, една до друга.

33. Ако въ ковчежничеството нѣма марки отъ нѣкои опредѣ на цѣна, суммата на гербовий сборъ се плаща, като се купятъ въ нѣколко екземпляра, които съставляватъ общата цѣна на тоя сборъ, споредъ стойността на акта, или документа, въ първата страница, на които се наляватъ марки, съгласно ст. 32.

34. Унищожението на гербовитѣ марки състои въ два вида: Едина заключава се въ туй, че слѣдъ като се налятъ марки по хартията, на два реда поне върху тѣхъ се забѣлѣжава, времето, кога е подадено прошенито, или написанъ документа; а въ нѣкой случай, времето кога сѣ наляпени по тѣхъ марки, т. е. годината, мѣсеца и числото. Не се запрѣтава да се пише по марки нѣмто и фамилията, или на едно изъ лицата, що сѣ участвували въ съставението на документа.

Второто унищожение на марки, допълнителното, състои въ крѣтосванието на всяка марка по такъвъ начинъ, щото крайцата на кръста да преминаватъ на самата хартия — и въ двата случая се прилага върху марката правителствения печатъ за да бѣде по здраво поташението.

35. Гербовитѣ марки се унищожаватъ чрезъ споменѣтитѣ способи, незабавно, предъ лицата, които сѣ ги доставили, ако само тии марки не сѣ унищожени отъ лицата, които представляватъ хартиитѣ, съгласно първата аленей на чл. 34. Въ тоя случай правителствения лице, или учреждение прилага на тѣхъ само правителствения печатъ.

36. Гербовитѣ марки и хартии за полици се взематъ изъ казначейството въ брой. Въ кредитъ се отнуцатъ на правителствения учреждения и на частни лица само съ разрѣшението и реда оказанъ отъ Министра на Финансите.

37. Полицитѣ и задължителнитѣ записи, освѣтъ на векселна могатъ да се пишатъ на обикновена бѣла книга; по въ такъвъ случай се прилѣпватъ на книгата изисканитѣ гербови марки за опредѣлената сума въ полицата, или записъ, съгласно съ расписанието приложено въ края на тия правила.

38. Надължитѣ гербови марки за записѣтъ, споменѣти въ членъ 30, пунктъ а и б, трѣба да се лѣпятъ въ сѣщото време, когато акта се съставлява. За да не би се лѣпили употреблявани вече марки и за да се докаже, че лѣпението е станало въ време написанието акта, една частъ отъ подицѣтъ, датата, или зачалото на акта, трѣба да почне да се пише върху самитѣ марки.

39. Правилата за гербовий сборъ сѣ задължителни и за ония хартии, които се пишатъ въ чужди държави, а се представляватъ предъ едно длъжностно лице, или присѣдствено мѣсто на Княжеството.

ГЛАВА V.

Върху наляждането за правилното постъпване на гербовий сборъ въ хазната.

40. Главното наляждане за правилното постъпване на гербовий сборъ въ хазната принадлежи на финансовото управление въ Княжеството. То се распорѣжда за да се снабдяватъ окръжнитѣ ковчежничества съ достаточное количество гербови марки и хартии за полици, и заедно съ това, споредъ показванията на опыта дава основавитѣ на тия правила разяснения, за кои именно хартии, актове и документи трѣба да плащатъ отъ единий или другий разрядъ гербовъ сборъ, и кои сѣ съвѣтъ неключени отъ тоя сборъ. Такива разяснения, които се прилагатъ всеждъ изъ Княжеството, се публикуватъ за всеобщо знание.

41. Намѣрената загуба за хазната отъ туй, че не е платенъ гербовий сборъ на нѣкоя хартия или актъ, или че е платенъ не колкото се пада, трѣба да се вземе отъ туй именно лице, на чиято обязанность е лѣжало да не допустне загубата на хазната.

ГЛАВА VI.

За наказанията.

42. Длъжностното лице, или присѣдствено мѣсто, ако приеме или издаде бумага, не наляпена съ гербова марка, или ненаписана на гербова хартия, плаща тройно суммата, която се слѣдва на гербовитѣ марки.

43. Съ неключени на прошения, всички ония, които представляватъ бумага не обляпени съ надължитѣ просятъ, или актовъ гербовъ сборъ, се наказва съ щрафъ по 3 % отъ количеството за което е съставенъ актѣтъ, записѣтъ, смѣтката, фактурата и тѣмъ подобни.

44. Длъжностното лице, като получи споменѣтата въ членъ 43 бумага, не наляпена съ гербови марки, или ненаписана на гербова хартия, препроважда бумагата въ сѣдѣтъ и като получи отговоръ че щрафѣтъ е вземѣнъ и види, че бумагата е обляпена съ надължитѣ марки, дава течение на работата, за която му е показана бумагата.

45. Бумага наляпена съ гербови марки, или написана на гербова хартия отъ по малка стойностъ, подлѣжи на щрафъ само за останалото количество. Щрафѣтъ се взема отъ лицето, което подава бумагата.

46. Търговски тестери не произзани, не подпечатани и не обляпени съ гербови марки, съгласно чл. 8 пунктъ б) не могатъ да иматъ документална важность и подлѣжатъ на щрафъ отъ 100 франка, който се налага по реда оказанъ въ чл. 44.

Забѣлѣжка. Догдѣто се напечататъ гербови марки отъ 10 стотинки ще се употребляватъ пощенски тимбри отъ сѣщата стойностъ.

Расписание

за актовий гербовъ сборъ, съставено на основание инструкцията за реда по който се правятъ и засвидѣтелствуватъ актоветѣ, договоритѣ и другитѣ спогаждания, утвърдена отъ Императоректій Росейскій Коммисаръ въ България на 23 марта 1879 год.

За размѣра на гербовий сборъ отъ подрителни записи за вѣстия, духовни завѣщания, танин, хюдѣжети, документи, контракти, договори и условия.			За размѣра на гербовий сборъ отъ полицы, задължителни записи, валожки актове и смѣтки за длѣтъ.		
	фр.	с.		фр.	с.
Отъ 1 фр. до 200		30	Отъ 1 фр. до 401 фр.		20
" 201 " 400		60	" " " " " "		40
" 401 " 800	1	20	" " " " " "		60
" 801 " 1200	1	80	" " " " " "		80
" 1201 " 1600	2	40	" " " " " "	1	
" 1601 " 2000	3	—	" " " " " "	1	60
" 2001 " 3000	4	80	" " " " " "	2	
" 3001 " 4000	6		" " " " " "	3	
" 4001 " 6000	9		" " " " " "	4	
" 6001 " 8000	12		" " " " " "	5	
" 8001 " 10000	15		" " " " " "	6	
" 10001 " 15000	18		" " " " " "	8	
" 15001 " 20000	24		" " " " " "	14	
" 20001 " 30000	42		" " " " " "	20	
" 30001 " 40000	60		" " " " " "	30	
" 40001 " 60000	90		" " " " " "	40	
" 60001 " 80000	120		" " " " " "	50	
" 80001 " 100000	150		" " " " " "	72	
" 100001 " 150000	215		" " " " " "	100	
" 150001 " 200000	300				

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори въобще върху четения законпроектъ за гербовия сборъ на Българското Княжество? (Не желаетъ). Съгласно ли е Събранieto да се препрати на една комисия да го раз-

гледба? (Съгласно). Отъ колко души желае Народното Събрание да бъде комисията?

Игнатовъ : Азъ предлагамъ 6 души да бъдатъ.

Председателъ : Приема ли Народното Събрание предложението на г-на Игнатова да бъдатъ 6 души? (Приема се). По явно или тайно гласоподаване? (Явно).

Калчо Симеоновъ : Азъ предлагамъ Йордана Тодорова. (Приема се).

Йорданъ Симеоновъ : Азъ предлагамъ Савва Иванова. (Приема се).

П. Поповъ : Предлагамъ Калча Симеоновъ. (Приема се).

Ст. Поповъ : Предлагамъ г-на Хорозова. (Приема се).

Славейковъ : Малко е досадничко, но е право да кажемъ, че трѣба да обърнемъ внимание на избора. Азъ самъ мисляхъ, че можъ да разберъ, като четъ законопроектитѣ, но този законопроектъ ми се вижда трудно да го разберъ. Има още два члена, които трѣба да се изберъжтъ, но трѣба да се изберъжтъ отъ хора по вѣщи, които разбиражтъ тая частъ. За това, моля, да се обърне внимание на това, да има тамъ хора, които можтъ по добръ да обмислятъ това. Азъ отъ своя страна предлагамъ г-на Баларева. (Приема се).

Савва Илиевъ : Азъ предлагамъ г-на Илия Цанова.

Илия Цановъ : Азъ съмъ по напредъ избранъ въ друга комисия.

Бръшляновъ : Предлагамъ г. Тихчева (Приема се.)

Председателъ : Избрани сж: г-да Йорданъ Тодоровъ, Савва Ивановъ, Калчо Симеоновъ, Баларевъ и Тихчевъ. Ще се чете отношение и законопроектъ отъ Министерството на Просвѣщенieto.

Секр. Баларевъ (чете):

„До господина председатели на Народното Събрание.

Имамъ честь да Ви препратя, съдѣ като съмъ приелъ изискуемата отъ Конституцията Княжеска заповѣдъ, законопроектъ за устройството на едно земеделѣческо училище, изработенъ въ послѣдствие на желания изразени въ течение на миналата сесия, и моля Ви, като присметете приложениятъ 170 екземпляра да го внесете въ Н. Събрание за задължителното разгледанне.

Министръ И. Н. Гюзелевъ.

Главенъ Секретаръ Д-ръ Конст. Иречекъ.

Началникъ на Отдѣлението С. Вацовъ.

(Чете законопроектъ.)

Законопроектъ за устройството на земеделѣческото училище.

1. За приготвяне ступани съ рационални познания по земеделѣчкото основава се земеделѣческо училище въ Държавния образцовъ чифликъ при градъ Руссе.

2. Земеделѣческото училище се памира подъ вѣдомството на Министерството на Народното Просвѣщение, а се управлява непосредствено отъ единъ Директоръ Агрономъ.

3. Въ Земеделѣческото училище се приематъ ученици, които съ успѣхъ сж свършили първоначално училище и сж на възраст не помалка отъ 14 години.

4. Курзътъ на учението въ земеделѣческото училище се продължава 4 години.

5. Программата на учението въ земеделѣческото училище освѣнъ специалнитѣ предмети по земеделѣчкото объема и слѣдующитѣ общи: Върочение, Българскій языкъ, Аритметика, География, Естествена История, Практическа Физика, Химия и Геометрия съ чертанне.

6. При Земеделѣческото училище се основаватъ правителствени стипендии за способни ученици, взети съравнѣрно отъ всеко окръжие на Княжеството.

7. Учебната година въ земеделѣческото училище се паченва на 1-й Септемврий, отъ когато захващатъ теоритическитѣ занятия, споредъ издадената за това программа отъ Министерството на Просвѣщенieto.

8. Освѣнъ теоритическитѣ занятия въ училището, които слѣдватъ преимуществено презъ зимата, ученицитѣ се упражняватъ въ обработванieto земята на чифликътъ подъ ръководството на Агрономътъ и други учители специалисти.

9. Правитѣ на свършванитѣ курсъ въ земеделѣческото училище по отношение къмъ военната служба сж еднакви съ правитѣ на тии, които свършватъ сѣдми учебни заведения.

10. Директорътъ е непосредственъ началникъ въ повѣренното му заведение; той отговаря за благосъстоянието както на чифликътъ, така и на училището.

11. По управлението ступанската частъ на повѣренното му заведение Директорътъ е длъженъ:

а) да взема своевременни мѣрки за разработване земята въ чифликътъ съответствено съ назначенитѣ за това сѣдства;

б) да държи въ чѣлостъ и исправностъ всичкитѣ принадлежности на заведението;

в) да представя въ опредѣлени срокове на надлѣжното мѣсто отчети за общий вървекъ и економическото състояние на заведението.

Помощникъ на Директора по управление ступанската частъ е помощникътъ на чифликътъ.

12. За управлението собственно учебната и въспитателната частъ на заведението, преподавателитѣ, подъ председателство на Директорътъ, съставляватъ сѣвътъ, който дѣйствува на сжщитѣ основания, както и учителскитѣ сѣвъти въ другитѣ учебни заведения въ Княжеството.

Председателъ : Желаетъ ли нѣкой да говори?

М-ръ Гюзелевъ : Помни Н. Събр., че въ миналата сесия се подигна въпросъ за устройването на едно земеделѣческо училище въ образцовъ чифликъ, въ гр. Руссе. Размѣрѣтъ, въ който бѣше предприето това нѣщо, бѣше толкова значителенъ, щото нѣкои депутати нека-заха несъчувствие къмъ това; но въ веѣкий случай отъ разискванията се види, че по голѣмата частъ отъ депутатитѣ бѣха на мнѣние, че е желателно да се створи едно земеделѣческо училище. На основание на това, правителството се обѣща да разгледва този въпросъ и го възложи на Министерството на Просвѣщенieto да изучи това и да представи единъ законопроектъ, и този, който се прочете сега, е вслѣдствие на това. Въ миналата година презъ лѣтото не можеше да се успѣе да се отвори това училище, защото отъ една страна въ чифлика нѣмаше направено здание, а и времето бѣше късо.

Председателъ : Има ли нѣкой да говори пообщо.

Славейковъ : Добръ забѣлѣжи г-нъ Министръ, че дълги разисквания станаха върху това, и ако не успѣе да се приеме предложението, по не се и отхвърли, а се остави само за подробно размишляване. Сега съмъ го-

товъ заедно съ другитѣ че трѣба да се приеме това предложение. Желаятъ бихъ само да знамъ, да ли г-нъ Министръ на Финансите, който онѣзи година не бѣше единъ отъ най съчувствителнитѣ за бързото прилагане въ дѣйствиe устройването на това училище, не ще да каже сега нѣщо.

М-ръ Гюзелевъ: Този законопроектъ се внесе по слѣдствие споразумѣнията съ Министерскитѣ Сѣветъ, тъй щото г-нъ Министръ на Финансите не ще да има нищо противъ това.

Председателъ: Желас ли още нѣкой да говори? (Не.)
Тогава ще се пристъпи къмъ избирание на комисии.

Бръшляновъ: Понеже отъ Министерството на Просвѣщеніето има внесенъ другъ законопроектъ въобще за всички училища въ България, то по добръ е да се избере за двата законопроекта една и съща комисия; защото цѣльта имъ е еднаква, а и работата имъ е еднаква.

М-ръ Гюзелевъ: Съгласенъ съмъ.

Председателъ: Тогава ще се чете втория законпроектъ.

Секр. Баларевъ (Чете отношението):

До господина Председателя на II. Собрание.
въ София.

Имамъ честь да Ви препрати, слѣдъ като съмъ прислалъ напечкуваната Княжеска заповѣдъ, наработениятъ отъ повѣренното ми Министерство проектъ на единъ „Основенъ законъ за училищата въ Княжеството България“ въ 170 екземпляра, като Ви моля да го внесете въ Народното Собрание за надѣлването разглеждане.

Министръ И. Н. Гюзелевъ,
Главенъ Секретаръ д-ръ Кост. Пречекъ.
Началникъ на отдѣленіето С. Вацовъ.

Основенъ законъ за училищата въ Българското Княжество.

ГЛАВА I.

Общи постановления.

1. Училищата въ Българското Княжество сѣ обществени или частни.

Всички училища, които се поддържатъ отъ общини, околни и окръжни, или отъ правителството, сѣ обществени.

Всѣко друго училище се счита за частно.

2. Обществениятъ училища сѣ достъпни на всѣкий български подданикъ.

3. Върховний надзоръ надъ всички учебни заведения има Министерството на Народното Просвѣщение.

4. Никои не може да бѣде учителъ въ обществено училище, ако способността му не е призната отъ надѣлката власть.

5. Българскитѣ езици, като официаленъ, е задължителенъ предметъ на учение въ всичкитѣ училища на Княжеството.

6. Училището е мѣсто присягосвещено; нарушителитѣ на редътъ и тишината въ него се наказватъ по закона.

ГЛАВА II.

Раздѣление на училищата.

7. По цѣльта и предметитѣ, които се преподаватъ въ тѣхъ, общественитѣ училища се дѣлятъ по слѣдующитѣ начинъ:

I) Първоначални.

II) Сръдни, сръчъ:

A) Триклассни,

B) Гимназии и реалки.

III) Специални.

IV) Високо училище (университетъ).

8. Програмитѣ, дисциплинарни правила и всички нуждни условия въ общественитѣ училища нареждатъ се отъ Министерството на Просвѣщеніето съ особенни предписания.

ГЛАВА III.

Първоначални училища.

A) Цѣль и предметъ на обучението.

9. Цѣльта на първоначалнитѣ училища е а) всеобщо распространение на грамотността и на най нуждитѣ познания, б) развитіе на разумътъ и тѣлото.

10. Предметитѣ, които се преподаватъ въ първоначалнитѣ училища, сѣ: четене, писане, сѣтане, вътрочение, българскитѣ езици, отечествопѣение, естествопѣение, чертене, пѣне и гимнастика.

Въ женското училище се полага и ръкодѣлие.

11. Първоначалното учение е задължително за всѣхъ подданици на Българското Княжество (Конст. §. 78.)

B) Устройство на първоначалнитѣ училища.

12. Всѣка община е длъжна да има първоначално училище.

13. Ако нѣкои части отъ общината (махали, колиби) сѣ значително отдалечени отъ училището и дѣцата мѣчно могатъ да го посѣщаватъ редовно, то въ тѣхъ части трѣба да се отворятъ паралелни отдѣлення, щомъ има достатъчно число дѣца.

14. Разноскитѣ за всичкитѣ училища въ границитѣ на една община се плащатъ отъ цѣлата община.

15. Ако разстояніето на нѣкои отдалечени части отъ общината (колиби) е твърдѣ значително отъ училището (повече отъ 2 километра) и числото на тамкашнитѣ дѣца твърдѣ малко за поддържане особено отдѣление, то се основава при училището селскитѣ пансионъ.

Заб. Помѣщеніето на пансиона се дава отъ общината и ученицитѣ живѣятъ въ него съ свои разноски подъ надзора на учители.

16. Въ първоначалнитѣ училища се приематъ дѣца не по млади отъ 7 години. Приеманіето става въ началото на учебната година.

Заб. 1. За приготвяне на по малки дѣца могатъ да се отворятъ, гдѣто има сръдства, забавачници споредъ особенни за това правила.

Заб. 2. Ако би нѣкои дѣца да страдаятъ отъ прилѣпчива болѣстъ или да не е присадена въ тѣхъ синацидната, то трѣба да се отложатъ приеманіето имъ въ училището до излѣкуване болѣстъта или пресаждање синацидната.

17. Началото на учебната година въ първоначалнитѣ градски училища е 15 Августъ, а въ селскитѣ най късно 15 Септември; края за градскитѣ е 1 юли, а за селскитѣ най рано 15 Май.

18. За нередовното посѣщаване училищата отъ ученицитѣ безъ уважителни причини отговарятъ родителитѣ имъ, или тѣхъ, които ги възхваляватъ. Виновитѣ послѣ първа забѣлѣжка плащатъ глоба отъ 1 до 5 лева въ общинската касса за въ полза на училището.

19. Въ първоначалнитѣ училища дѣцата отъ двата пола могатъ да се учатъ заедно.

20. Нормалното число ученици въ всѣко отдѣление на първоначалното училище е 60.

Ако числото на ученицитѣ въ нѣкое отдѣление на първоначалното училище е значително по голѣмо отъ 60, трѣба да се отвори паралелно отдѣление съ особенъ учителъ.

21. За ученици, които сѣ вече свършили първоначалното училище и които не могатъ да слѣдватъ едно по горне учебно заве-

дение, може да се отвори, гдѣто ще се намѣри за удобно, едно допълнително недѣлно училище, особено презъ зимнитѣ мѣсеци. Въ това недѣлно училище предметитѣ, изучени въ първоначалнитѣ отдѣления, или ще се повторяватъ или ще се допълняватъ съ една частъ отъ тия познания, които се преподаватъ въ трикласното училище, и то отъ учителитѣ отъ първоначалното училище или отъ други находящи се въ това мѣсто по горни учебни заведения, споредъ особенни за това программы.

С) Материалното поддържане на първоначалнитѣ училища.

22. Първоначалнитѣ училища се отварятъ отъ общинитѣ и се поддържаватъ съ тѣхно издѣнение.

23. Всяка община е длъжна въ свойтъ годишенъ бюджетъ да предвижда и определя срѣдствата за поддържане училищата.

24. Главни източници за поддържане първоначалнитѣ училища сж:

а) Приходи отъ недвижими имущества и капитали, определени отъ общината за училищата или завѣщани отъ частни лица.

Заб. Умножение на недвижими имущества, определени за поддържане училища отъ Правителството, особено се препоръчва, като най сигурно срѣдство за обезпечението на училищата.

б) Една частъ отъ церковнитѣ приходи.

в) Ако не достигатъ училищнитѣ приходи, общината е длъжна, да събира единъ постояненъ и задължителенъ сборъ отъ членоветѣ си, въ пари или въ натура.

25. Събиране на този задължителенъ сборъ става по слѣдующий начинъ (Законъ отъ 21 Май 1880):

1) Размѣрътъ на недостающата частъ се показва отъ общинскитѣ съвѣтъ въ едно общо събрание, което избира и упълномощава една особена комиссия за расхвърлянето на тая частъ върху членоветѣ на общината.

2) Събиране на недостающата частъ се извършва отъ общинското управление, което има право да глоби противницитѣ се въ полза на училището въ двоенъ размѣръ противъ това количество, което е определено всекому при расхвърлянето.

3) Надѣлнитѣ власти сж длъжни да оказватъ при това съдѣйствието си на общинитѣ.

26. Помѣщенieto на училището трѣба да отговаря на въспитателнитѣ и гигиеническитѣ трѣбования и да се държи отъ общината всекога въ редъ, споредъ особенни за това предписания, издадени отъ Правителството.

27. Общинскитѣ съвѣтъ избира между своитѣ членове една постоянна комиссия за училищата, нарѣчена училищно настоятелство; тя състои най малко отъ три члена и се избира за една година.

Това настоятелство може да се избере и вънъ отъ общинскитѣ съвѣтъ, по сжщия начинъ, какъто става изборъ на общинското управление, но тогава най малко единъ отъ настоятелитѣ трѣба да е и членъ на общинскитѣ съвѣтъ. Общинскитѣ съвѣтъ въ всеки случай е длъженъ да подпомага настоятелството съ всичката си власть, гдѣто трѣба.

28. Длъжноститѣ на настоятелството сж слѣдующитѣ:

а) Да прибира училищнитѣ доходи, определени въ общинскитѣ бюджети и събрани по начинъ предписанъ въ § 25, и да ги издѣлява гдѣто трѣба. Въ края на годината настоятелството представя на общината смѣтка за всичкитѣ приходи и расходи на училището.

б) да се грижи за доброто състояние на помѣщението, въ което се намира училището;

в) да се грижи за редовното посѣщаване училището отъ всичкитѣ ученици;

г) да извѣнѣва срѣдства за материалното помагане на бѣднитѣ ученици;

е) да подкрѣпява учителя въ учебната му дѣятелностъ, безъ да се мѣси въ учебната частъ на училището.

Ако правителството намѣри за нужно, то може да помогне на училищата въ общини, които сж потърпили нѣкое нечаяно бѣдствие, пожаръ и др., или които съ време сж паднали въ таква положеніе, щото не могатъ да изпълняватъ своитѣ длъжности къмъ училището.

Д) За учителитѣ въ първоначалнитѣ училища.

30. Учителъ въ първоначалното училище може да стане всеки: а) който е свършилъ единъ редовенъ педагогически курсъ (§ 43), или

б) който е свършилъ едно трикласно училище, или

в) който се упражнявалъ въ привременнитѣ до сегашни педагогически курсове (§ 35), и е приелъ едно свидетѣлство за добъртъ успѣхъ, или

г) който може съ единъ испитъ да докаже своитѣ познания и способности, приобетени не въ по горни училища, а съ практика.

31. Учителитѣ се назначава отъ общината (§ 4).

Назначението му става съ особенно постановление, прешетъ отъ което, подписанъ отъ членоветѣ на общинскитѣ съвѣтъ, се дава на учителя.

32. Учителската плата въ всеко окръжие се определя отъ окръжнитѣ съвѣтъ споредъ мѣстнитѣ условия. Въ всеки случай тая плата не може да бѣде по малка отъ 600 лева и се счита и за ваканционното време.

33. Общинитѣ сж отговорни предъ правителството, ако не плащатъ редовно на учителитѣ си.

34. Нито общината има право да отмени учителя, нито учителитѣ има право да напусне длъжността си въ продължение на учебната година безъ уважителни причини.

35. За усъвършенствованието на сегашнитѣ учители отъ първоначалнитѣ училища се отварятъ презъ лѣтнитѣ ваканции временно педагогически курсове или упражнения.

Въ тия курсове преподаватъ по опитни учители съ особенно възнаграждение отъ правителството. Така сжщо и на най бѣднитѣ учители, слушатели на курситѣ, ще се дава едновременно помощъ.

ГЛАВА IV.

Срѣдни и специални училища.

А) Цѣльта и устройството имъ.

36. Срѣднитѣ училища иматъ цѣль да доставятъ едно общо образование, което може да служи и за подготовка къмъ по високитѣ науки. Тѣ сж двойни: а) трикласни и б) реални и гимназии.

37. Трикласнитѣ училища се отварятъ съ цѣль да подготвятъ ученикитѣ къмъ по основателно общо или специално образование, като представляватъ въ сжщото време завършенъ курсъ на образованието. (Законъ отъ 21 Май 1880).

38. Въ трикласнитѣ училища се приематъ ученици, които сж свършили първоначалното училище. Следъ свършване тригодишенъ курсъ, тѣ могатъ да вѣзватъ или въ реалка, или въ едно специално училище, или тѣ ще употребятъ вече своитѣ познания за практическитѣ животъ.

39. Трикласнитѣ училища сж самостоятелни или несамостоятелни, сирѣчь свързани съ една реалка, гимназия или специално училище подъ едно управление.

40. Цѣльта на реалкитѣ и гимназитѣ е или подготовка за едно по високо (университетско или техническо) образование или единъ по завършенъ курсъ общообразователенъ.

41. Въ реалкитѣ и гимназитѣ се преподаватъ, споредъ особенни програми, издадени отъ Министерството на Просвѣщеніето слѣдующитѣ предмети: Законъ Божий, Българскитѣ, Русскитѣ, Френскитѣ (Пѣмскитѣ) езици, Естествена История, Физика, Мате-

матика, Всеобща История и География, Политическа Економия и (не задължително) пѣние и гимнастика.

Въ реалкитѣ къмъ тия предметѣ се прибавятъ: Химия, Начертателна Геометрия и Рисуване, а въ класическитѣ гимназии: Латинский и Гръцкий езици и литература.

42. Въ реалкитѣ и гимназиитѣ се приематъ ученици, които сж свършили трикласното училище.

Курсътъ на реалката трае 4, на гимназията 5 години.

43. Специалнитѣ училища се отварятъ за да се приготви ученикътъ къмъ едно особено занятие.

Забѣлка: Къмъ специалнитѣ училища принадлежатъ отворенитѣ до сега учителски семинарии (педагогически училища) и богословското училище. Въ тѣхъ се приематъ ученици, които сж свършили трикласното училище.

В) Отварянieto и поддържанieto имъ.

44. Самостоятелнитѣ (§ 39) трикласни училища поддържатъ се отъ общинитѣ на сжщитѣ основи, както става поддържанieto на общинскитѣ първоначални училища (Ст. 23, 24, 25, 26, 27, 28.)

45. Ако нѣкой окръженъ сѣвѣтъ намѣри за сгодно, може да отвори окръжно сръдно училище съ равноститѣ на цѣлото окръжие. Въ такъвъ случай окръжнето взима върху себе си сжщитѣ задължения къмъ училището, които общинитѣ иматъ къмъ своитѣ училища.

46. Реалки, гимназии и специални училища, заедно съ свързани съ тѣхъ самостоятелни (§ 39) трикласни училища, поддържатъ се отъ Министерството на Просвѣщенieto.

Отварение на всѣко ново такова училище става съ единъ особенъ законъ.

47. Общинитѣ и окръжнитѣ сѣвѣти могатъ да отварятъ реалки, гимназии или специални училища, но трѣба предварително да покажатъ, че сж добръ осигурили материалната имъ страна.

С) Учителитѣ.

48. Въ трикласнитѣ училища се приематъ за учители лица, които сж свършили едно сръдно учебно заведение или които сж припознати за дълговременната си практика.

Въ всѣко трикласно училище трѣба да има най малко трима учители.

49. Въ реалкитѣ, гимназиитѣ и специалнитѣ училища назначаватъ се за учители лица съ университетско или специално висше образование. Учителитѣ се раздѣлятъ на старши и младши или на учители отъ I и II класъ; освѣтъ тѣхъ има и извънрѣдни преподаватели или помощници.

Старши учителъ трѣба да има университетско или техническо образование; младши учителъ трѣба да е свършилъ най малко едно сръдно учебно заведение.

Исключения се допускатъ само въ краенъ случай, по причина на нѣмание лица съ изискуемитѣ качества.

50. Управление на едно самостоятелно трикласно училище води единъ отъ учителитѣ, като управителъ, на една реалка, гимназия или специално училище — единъ директоръ, на духовното училище — единъ ректоръ.

Това управление се води споредъ особенни за това предписания и инструкции, издадени отъ Министерството на Просвѣщенieto.

51. За уреждане учебната и възпитателната частъ преподавателитѣ при всѣко сръдно или специално училище съставляватъ сѣвѣтъ подъ председателството на управителя, директора или ректора.

52. Когато се отвори при едно сръдно или специално учебно заведение едно правдо мѣсто, общината (окръжнето) или (при правителственитѣ училища) Министерството обнародва едно подробно оглашение съ единъ опредѣленъ срокъ, до който искателитѣ трѣба да се явятъ съ своитѣ свидѣлства и други документи.

Назначения безъ конкурсъ ставатъ, само въ случай на крайна нужда, въ течение на учебната година.

53. Учителъ при едно сръдно или специално учебно заведение може да си даде оставката само (освѣтъ въ случай на непобѣдна нужда) три мѣсеци преди да напусне училището, за да се не повреди реда въ преподаването.

54. Учителъ при едно сръдно или специално учебно заведение може да се отчисли отъ службата само когато му се ясно докаже или неспособността или нередовното изпълнение на длъжноститѣ, или пѣкакви постѣпки противъ училищентъ редъ, или явна безправотност.

55. Учителитѣ на правителственитѣ училища се считатъ за правителствени чиновници и иматъ сжщитѣ права и длъжности.

56. Учителитѣ на общински (окръжни) сръдни училища иматъ сжщитѣ отношения къмъ общината, като учителитѣ на първоначалнитѣ училища (§ 31, 33, 34).

Д) Ученицитѣ.

57. Ако въ пѣкой класъ на трикласното училище има повече отъ 60 ученика, трѣба да се отвори паралеленъ класъ съ особенъ учителъ.

58. За учението въ правителствени сръдни училища се взима отъ всѣкий ученикъ една училищна плата отъ 20 франка годишно, която ще се употрѣбява за помощъ на бѣдни ученици, както и за учебни пособия.

59. На способнитѣ бѣдни ученици се даватъ годишни стипендии и помощи.

Стипендиитѣ сж правителствени или общински или частни.

Числото на правителственитѣ стипендии е опредѣлено за всѣко училище. Ученикътъ губи стипендията си, ако не оказва добри успѣхи и добро поведение. Лишението отъ стипендията поставя, когато ученикътъ не е успѣвалъ по независящи отъ него причини.

ГЛАВА V.

Високо училище.

60. Отварение на едно българско високо училище (университетъ), което да обнема юридическитѣ, философическитѣ, естествениитѣ, медицинскитѣ и техническитѣ науки, предполага се слѣдъ като сжществуващитѣ реалки и гимназии се догналиятъ до най високитѣ класъ, съ единъ особенъ законъ.

ГЛАВА VI.

Стипендии въ странство.

61. Догдѣто да се отворятъ висши общи и специални учебни заведения въ Княжеството, Правителството ще поддържи едно число български ученици въ странство.

62. Постоянни стипендии въ странство се даватъ само предъ началото на учебната година и то на такива ученици, а) които сж се отличили съ добъръ успѣхъ въ наукитѣ, б) които се ползватъ съ добро здравие, и в) които пѣматъ сръдства отъ друга една страна.

63. Всѣкий правителственъ стипендиантъ е задължителъ: 1) да слѣдва курсътъ въ опредѣленото за него училище, като редовенъ ученикъ, 2) да прави венчикитѣ предписани экзамени, и 3) слѣдъ свършването на наукитѣ да служи на отечеството въ длъжностъ, опредѣлена нему отъ правителството, толкова време, колкото е получавалъ стипендията.

64. Освѣтъ постоянни стипендии даватъ се и едновременно пособия на такива ученици въ странство, които иматъ недостатъчни сръдства за живѣяне.

ГЛАВА VII.

Частни училища.

65. Българекитѣ граждани отъ неправославно вѣроисповѣдание иматъ право да се ползватъ отъ своитѣ училищни и благотвори-

рителни учреждения и фондове и да си поддържат училища за своите дѣла. Тѣхнитѣ училища се считатъ за частни. (§ 1).

66. Всяко частно училище може да се основе и поддържа при слѣдующитѣ условия:

1) програмата и съставътъ на учителитѣ, трѣба да бждатъ съобщени въ министерството на просвѣщеніето и

2) настоятелитѣ и управителитѣ на тия училища сж отговорни предъ правителството за точното изпълнение на всичкитѣ закони и предписания.

67. Въ общественитѣ училища, гдѣто има ученици отъ други вѣроисповѣдания, прибавятъ се навѣрени преподаватели, за да ги учатъ на вѣрата имъ.

ГЛАВА VIII.

Инспекция на училищата.

68. Министерството на Просвѣщеніето върши своя контролъ върху училищата, чрезъ инспекторитѣ.

69. Контролтѣ върху общинскитѣ първоначални и трикласни училища вършатъ окръжнитѣ инспектори, дѣятелността на които обхваща слѣдующитѣ предмети:

а) точното изпълнение на основния училищенъ законъ, отъ общинитѣ, настоятелитѣ и учителитѣ.

Когато инспекторътъ намѣри, че се дѣйства противъ нѣкое постановление на основния училищенъ законъ, той се отнася за помощъ къмъ административнитѣ власти, които сж длъжни да му оказватъ съдѣйствието си;

б) настояване предъ общинитѣ за отваряне нови училища и за подобряне на сѣществуващитѣ.

Инспекторътъ ходѣйства предъ правителството за помощъ, като се убѣди, че общината не е въ състояние да си поддържа училищата;

в) личния съветъ на учителитѣ; Инспекторътъ е длъженъ да избира способни лица за учители и да ги препоръчва на общинитѣ. —

Ако учителя нѣма законо право да преподава или ако споредъ нравственитѣ си качества не отговаря на званіето си, инспектора настоява предъ общината за уволнението му. Въ случай на затруднение, той се отнася къмъ Министерството;

г) учебната и въспитателната частъ на училищата, споредъ особенни за това инструкции, издадени отъ Министерството на Просвѣщеніето.

70. Инспекторътъ въ изпълнението на своитѣ длъжности, има право за сношение лично или писмено съ мѣстнитѣ власти, както и съ частни лица въ учебния окръгъ по дѣлата на всичкитѣ училища. А за предмети, които искатъ намѣвяването на по високи административни началства или лица, инспекторътъ съобщава своитѣ съображения въ Министерството на Просвѣщеніето

71. Ако се появи нужда отъ учителски съборъ, въ нѣкой учебенъ окръгъ, мѣстниятъ инспекторъ се распореджа за свикването на тоя съборъ, като уведоми за това Министерството на Просвѣщеніето.

72. При Министерството на Просвѣщеніето се опредѣлятъ двама главни инспектори за преглѣждане, както правителственитѣ учебни заведения и въобще висши училища, тъй и дѣятелността на окръжнитѣ инспектори.

73. При Министерството на Просвѣщеніето състои единъ учебенъ комитетъ, членовѣтъ на когото сж: главниятъ секретаръ, главнитѣ инспектори и началниците на отдѣленията.

Този учебенъ комитетъ се занимава съ разглѣждане въпроси, относещи се до учебната и въспитателната частъ на училищата, наработване програми, преглѣждане учебници, оцѣнка на учителскитѣ познания и въобще съ всичко, което се отнася до организацията на училищата.

Председателъ: Давамъ на 5 минути распусъ.

(Послѣ распусъ.)

(Подъ председателството на г. Н. Сукнарова.)

Председателъ: Засѣданието се отваря на ново.

Стамболовъ: Предлѣжи да се избере една комисия за разглѣждане законопроектитѣ отъ Мин. на Просвѣщеніето. Азъ мисля тя, да състои отъ 10 члена и предлагамъ бюрото да предлага имената. (Гласове: съгласни.)

Председателъ: Приема ли Н. Събрание комисията да състои отъ 10 души? (Приема се.) Какъ желас Н. Събрание по явно или по тайно гласоповедание? (По явно. Бюрото да ги предложи.) Приема ли Н. Събрание тѣзи членове бюрото да ги предлага? (Приема се.)

Приема ли Н. Събрание г-на Савва Илиева за членъ на тѣзи комисия. (Приема се.) Приема ли Н. Събрание г-на Золотова? (Приема се.) г-на Наумова. (Приема се.) г-на Носифа Ковачева. (Приема се.) г-на Гинчева. (Приема се.) г-на Бръшлянова. (Приема се.) г-на Самсарова. (Приема се.) г-на Живкова. (Приема се.) г-на д-ръ Брадея. (Приема се.) г-на Йордана Симеонова (Приема се.)

Председателъ: Станаха 10 души. Сега има внесень законопроектъ отъ Министерството на Външнитѣ Дѣла за сѣденіе на Министритѣ. Ще се чете.

Секр. Золотовъ (Чете отношението):

Господиу председателю на Народното Събрание.

По заповѣдъ на Негово Височество Князя, имамъ честь да внесъ за разглѣждане въ Н. Събрание приключени тукъ законопроектъ за сѣдението на Министритѣ. Приложени 180 екземпляра отъ законопроекта.

Д. Цанковъ,

Секретаръ П. А. Черневъ.

(Чете и законопроекта):

Законопроектъ за сѣденіе на министритѣ.

I. Редътъ за дѣйствиата на Народното Събрание при даването подъ сѣдъ на министритѣ за престѣпления, предвидѣни въ 155 членъ отъ Конституцията.

1. Всякий предствителъ има право да внесе въ Народното Събрание предложенье за предаване подъ сѣдъ на министритѣ. Това предложенье трѣба да бжде писмено и подписано най малко отъ една четвъртъ отъ членовѣтъ на Народното Събрание.

Въ предложението за предаване подъ сѣдъ трѣба да сж показани нувинетѣ на обвинението, т. е. фактоветѣ и обстоятелствата, които показватъ едно отъ престѣпнитѣ дѣяния, предвидѣни въ 155 чл. отъ Конституцията (срав. 156 чл. отъ Конститут.).

2. Предложението за предаване подъ сѣдъ, слѣдъ като се внесе въ Народното Събрание, незабавно се съобщава на обвиняемия министръ.

3. Слѣдъ три дни, отъ като се внесе предложението за предаванетоъ министра подъ сѣдъ, представителътъ, който е внесель предложението, чете го въ Събранието и палага устно мотивитѣ, слѣдъ което обвиняемия министръ има право да даде обяснения за свое оправдание или за опровержение мотивитѣ, слѣдъ това се допущатъ прения по поводъ на предложението, при което обвиняемия министръ има право да възражава на всякий представител, който поддържа обвинението.

4. Слѣдъ като се свършатъ пренията, председателътъ пита Народното Събрание, приема ли то въ уважение предложението, за да се предаде подъ сѣдъ Министритѣ, или го остави безъ послѣдствие.

5. Ако Народното Събрание признае предложението за предаване под съд уважително, то избира комисии от 12 члена, върху които се вълага да установи тя подробно и обстоятелно фактовете на обвинението.

За членове на тази комисии не могат да бъдат избрани представителите, които са подписали предложението за предаването под съд, по тѣ, както и обвиняемият министър, трябва да бъдат изслушвани всеки път, когато поискат.

6. Комисията трябва да свърши дѣйствиата си до явяването на сесията, и да яви на Събранията резултатите на своите издирвания.

7. Съдът като комисията направи доклада си за резултатите на издирването, стават пренесени според възложените въ чл. 3 ред, съдът това Народното Събрание съгласно съ 157 чл. от Конституцията, рѣшава въпроса за предаването министъра под съд.

8. Въ същото то заседание Народ. Събрание, избира измежду представителите Държавен обвинител, върху когото се вълагат прокурорските обязанности.

9. Станалото постановление за предаване министъра под съд незабавно се съобщава министру на правосъдието за надлъжното разпореждане съгласно съ 10 чл.

II. Начинът по който се извършва Държавен съд за издирване и разрѣшение на дѣла по обвинение върху министрите въ престѣпни дѣяния, които са предвидени въ 155 чл. от Конституцията.

10. Предварителното сѣдствие по обвинението на Министъра въ едно от престѣпните дѣяния, показани въ 155 чл. от Конституцията, се извършва от особна сѣдствена комисии, която състои от три члена: един член от Върховния Касаационен Съд, като председател на комисията, подпредседателя от апелативния съд и подпредседателя на един от окръжните съдове. Членовете на тази комисии се назначават от Князът, по доклад от Министъра на Правосъдието.

11. Сѣдствената комисии при извършване сѣдствието се ръководи от правилата, които са предписани за извършването на предварително сѣдствие от 574—665 ст. на Врем. Съд. Пр.

12. Нагледването на извършването на предварителното сѣдствие принадлежи на Държавния обвинител.

13. Обвиняемите министри и Държавния обвинител могат да подават жалби или протести срещу дѣйствиата на сѣдствената комисии, за нарушение или стѣснение правата им, въ углавното отделение на Върховния Касаационен Съд (672 до 676 ст. от Врем. Съд. Правила) който (Съдът) при разрѣшението на жалбата или протеста, се ръководи от правилата, предписани въ 677—683 чл. от Врем. Съд. Правила.

14. Комисията, като свърши предварителното сѣдствие, препраща дѣлото до държавния обвинител, който има право да изиска допълнително сѣдствие, ако и да е признала комисията сѣдствието за свършено.

15. Върху основание на данните, които са установени въ предварителното сѣдствие, държавния обвинител съставя обвинителен акт, (ст. 15 от допълнението, на Врем. Съдеб. Правила) и го предава председателю на Върховния Касаационен Съд, заедно съ предварителното сѣдствие, тъй също и съ списъка на лицата, които трябва да се викат въ съдът.

16. Председателят на Върховния Касаационен Съд, съдът като получи обвинителния акт, разпорежда се според предписаните въ 691—710 чл. от Врем. Съд. Правила и 12 чл. от допълнен. на Врем. Съд. Правила, а тъй също се разпорежда да се привикат въ съдебното заседание въ назначения срокъ всички председатели на апелативните и окръжни съдилища.

17. Държавния съд състои от: а) всичките налични съди от Върховния Касаационен Съд, освенъ този съди, който е

участвалъ при извършването на предварителното сѣдствие (715 ст. отъ в.р. съд. пр.); б) също толкова съди избрани съ жребии кога се открие съдебното заседание измежду председателите на апелативните и окръжни съдилища.

Председателските обязанности се вълагат върху председателя на Върховния Касаационен Съд;

Обязаностите на обвинители се вълагат върху Държавния обвинител;

Секретарската длъжност се вълага на едного от секретарите при върховния касационен съд, по назначение от председателя на този съд.

Бѣлѣжка. Отводъ на съдните се допуца върху общото основание (716—720 ст. отъ в.р. съд. правила.)

18. Държавния съд при извършване на съдението и при рѣшение на дѣлото, се ръководи от общите правила за разрѣшаване на уголовни дѣла (722—849 ст. в.р. съд. правила). Приговорите на държавния съд са окончателни; тѣ не подлежатъ ни на апелация, ни на касация; но на осъдените се предоставя право да подаватъ молба за помилване, които се и представя на умотрѣнето на Народното Събрание.

19. Въ случаите показани въ 816—837 ст. отъ Врем. Съд. Правила приговора, преди да се изпълни, се представя въ Народното Събрание за негово умотрѣние (16 и 154 ст. отъ Конституцията), последованието съгласно на Народното Събрание за помилване или за смеление на наказанието се представя чрезъ Министъра на Правосъдието на Негово Височество Князът за утвърждение. Тѣй също се постѣпва и въ оѣви случаи, когато Народното Събрание признае молбата за помилване уважителна.

20. За изпълнението на приговора направенъ отъ Държавния Съд, наблюдава Държавния обвинител.

III. Начинът, по който става предаването под съд и самото съдение на Министрите, когато тѣ се обвиняватъ въ общи престѣпни дѣяния.

21. За общи злодѣяния и престѣпления, извършени отъ министър, обвиняемият министър подлежи на наказание споредъ общия уголовен кодексъ.

22. Ако министърът, при възбуждане пресѣдването, се намира въ оставка, тогава той се съди въ общите съдебни мѣста по обыкновенния редъ на углавния съд.

23. Когато министърът е на служба, углавното пресѣдование срещу него може да бъде възбудено само по разрѣшение отъ Народното Събрание по просто внигелание на присѣтствующите членове.

24. Министърът се съди въ Върховния Касаационен Съд въ углавното отделение.

25. На прокурора при Върховния Съд се вълагатъ прокурорските обязанности върху общите основания.

26. Гражданското Отделение отъ Върховния Касаационен Съд избира патъ между своите членове едного за извършване предварителното сѣдствие.

27. Този членъ отъ Върховния Касаационен Съд, който произвежда сѣдствието, щомъ това последното се свърши, предава го на прокурора при Върховния Съд, който или съставя обвинителен актъ, или дава своето заключение, за да се прекрати дѣлото, и съдътъ това го препраща въ гражданското отделение на Върховния Касаационен Съд.

28. Ако гражданското отделение на Върховния Касаационен Съд намери, че дѣянieto, което се приписва на министъра, е ненаказуемо и че уликите за изобличение обвиняемия министър въ престѣпно дѣяние са недостатъчни, то оный прекратява дѣлото и се разпорежда за да се освободи обвиняемия, ако той се намира подъ стража.

29. Ако гражданското отдѣление намѣри, че пришепаното на Министра престъпно дѣяние е наказуемо, и че улникътъ за наобличенето му е достаточен, то дѣлото за подсѣдни се предава въ уголовното отдѣление на Върховния Кассационенъ Сѣдъ.

30. Министрътъ който е привлеченъ къмъ слѣдствие, или е предаденъ подъ сѣдъ, веднага представа да извършва служебнитѣ си обязанности.

31. Когато се извършва предварителното слѣдствие, когато се предава обвиняемия подъ сѣдъ, и когато се свърши сѣдението, пазитѣ се общитѣ правила, които сѣ установени за уголовното сѣдопроизводство.

32. За простѣнки, за които въ уголовния законъ е полагано само парично вѣзсание не повече отъ 300 фр., или задержание до 3 мѣсеца, Министрътъ се сѣдѣтъ въ обыкновеннитѣ сѣдилища, но при това задержание се вѣзсѣва съ глоба отъ 25 до 300 франка.

Предсѣдателъ: Желаетъ ли нѣкой да говори изобщо върху внесенъ законопроектъ за сѣдѣние на Министрътъ?

Патю Попповъ: Въ миналата сесия г-нъ Стамболовъ бѣше подадъ едно предложение въ това отношение. За това да се даде законопроекта заедно съ това предложение за разгледане на комисията, която ще се избере.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че има внесенъ единъ законопроектъ и въ миналата сесия и по този законопроектъ има една комисия, която още не е дала рапортъ; за това да се даде и тоя законопроектъ на нея. Наистина този проектъ бѣше внесенъ отъ Събранията подписанъ отъ 70—80 души. (Гласове: съгласни.)

Предсѣдателъ: Тогава приема ли Нар. Събрание този законопроектъ да се предаде на сѣщата комисия.

Савва Илиевъ: Приема се, но сега трѣба да се узнаятъ имената имъ.

Предсѣдателъ: Струва ми се, че бѣше г-нъ Стамболовъ, г-нъ д-ръ Моляловъ, азъ и още нѣколко души бѣха; но това ще се види въ протоколитѣ. Значи, че приема се да се даде на сѣщата комисия. (Гласове: приема се.) Послѣ това има законопроектъ за извънредни заплати на чиновницитѣ.

Секр. Золотовъ (Чете отношението):

Господину Предсѣдателю на Народ. Събрание.

По заповѣдъ на Негово Височество Князьтъ имамъ честь да внесъ за разгледане въ Нар. Събрание приложенитѣ тукъ законопроектъ за а) извънреднитѣ заплати на чиновницитѣ, б) за распусътъ имъ, в) за послужнитѣ имъ списъци и г) за дисциплинарното имъ наказание и увольнение отъ служба.

Д. Цанковъ.

Секретаръ: П. А. Черневъ.

(Чете законопроекта):

Законопроектъ

за

а) извънреднитѣ заплати на чиновницитѣ; б) за распусътъ имъ; в) за послужнитѣ имъ списъци и г) за дисциплинарното имъ наказание и увольнение отъ служба.

1. Извънреднитѣ заплати на чиновницитѣ.

1. Чиновницитѣ на Княжеството се назначаватъ споредъ общитѣ закони и особитѣ правилници на учрежденята съ платата показана въ приетитѣ щати.

Никой не може да има двѣ или повече правителствени служби въ едно и сѣщото време, освѣтъ, ако да замѣства нѣкого временно, и то по сѣщото вѣдомство.

3. Всекий чиновникъ получава само една щатна плата, и то споредъ смисъла на указа, отъ деня за назначението, или встъпването му на служба, до деня за предаванетоъ длъжността.

4. Ако би нѣкой чиновникъ да се назначи и въ нѣкоя комисия, за която не е предвиденъ особенъ щатъ, въ такъвъ случай той по край платата си получава и едно възнаграждение въ размѣръ на $\frac{1}{3}$ отъ платата му за цѣло време, докѣ трѣе комисията.

5. Подобно възнаграждение има право да получи и всеко длъжностно лице, за което Министерскій Сѣвътъ е призналъ извънредний трудъ по службата или отличнето му въ извършването нѣкое особено послание.

6. Всекий заслуживши чиновникъ, ако би по нѣкоя причина да се закрѣе службата му, има право да получава прежната си плата до онова време докѣ се повика на друга съответствующа служба, но не по дълго отъ три мѣсеца, слѣдъ истичането на която това право си губи силата.

7. Министръ, който си даде оставката отъ службата си, получава заплатата си два мѣсеца слѣдъ оставката си, ако не се назначи на друга служба.

8. Всекому, който се назначава или премѣства на служба даватъ се положенитѣ за това пѣтни разноси за пройденото разстояние отъ мѣстопребиванието до мѣстоназначението му.

9. Ако назначеното лице не се яви на службата си въ опредѣлений срокъ и при това, не покаже важността на причинитѣ за окжениването му, съгласно съ § 24 отъ настоящия законъ, тогава една частъ отъ платата си губи, съразмѣрно съ времето на окжениването му.

10. Срокътъ, въ който назначеното лице трѣба да се яви на службата си, опредѣлява се по най късото разстояние по между мѣстопребиванието и мѣстоназначението му, като смѣтатъ по 40 километри на день за пътуване, при това срокътъ наченъ отъ деня, когато му се яви за назначението или когато предаде дѣлата отъ службата си.

11. Когато се командирова нѣкой по правителствена работа, получава не само пѣтни разноси за пройденото разстояние, но и наднични пари, вѣтъ отъ платата, за всео време на командировката му.

12. За командировка въ предѣлитѣ на Княжеството, длъжностнитѣ лица, получаватъ наднични пари въ размѣръ на $\frac{1}{3}$ отъ платата имъ на день; а за командировка вѣтъ отъ Княжеството, тѣ иматъ право и на една прибавка, опредѣлена отъ Министерскій Сѣвътъ споредъ степеня на длъжността имъ и важността на посланието имъ.

13. Пѣтнитѣ разноси вѣтъ отъ Княжеството се опредѣлява отъ Министерскій Сѣвътъ съобразно съ условията на пътуването; а вѣтъ въ Княжеството, тѣ се смѣтатъ по три начина:

а) когато пътуването става презъ мѣста, гдѣто има пощенски трактъ, длъжностното лице получава по 20 сант. за всекий пройденъ километръ колкото пѣти влиза числото 1,500 въ платата му, сѣщо и за остатъка, ако той е отъ 1000 фр. на горѣ; ако ли, заплатата е по долу отъ 1500 франка, чиновникътъ получава само по 20 сант. на километръ;

б) когато пътуването става по желѣзница или параходъ, длъжностното лице получава билетъ за I класъ, ако то би имало право на пѣтни разноси отъ 80 сант. на горѣ за всекий километръ съгласно съ горнието пресмѣтанне, или билетъ за II класъ, ако би нѣмало това право; или послѣ,

в) когато пътуването става презъ мѣста, гдѣто нѣма ни пощенски трактъ, нито желѣзница или параходъ, длъжностното лице получава толкова пѣтни разноси, колкото е дѣйствително разстояние за пѣти съгласно съ оправдателнитѣ документи, потвърдени отъ надлѣжнитѣ служебни мѣста.

Распуситѣ на чиновницѣтѣ.

14. Вѣско длѣжностно лице има право на едномѣсеченъ распусъ презъ годината.

15. Распусъ за повече отъ единъ мѣсець се дава само единъ пѣтъ въ двѣ години, и то не повече отъ 2 мѣсеца, а за по малѣ отъ единъ мѣсець се дава и по често споредъ пегипската нужда.

16. Ония длѣжностни лица, които направо зависѣтъ отъ Министеретвата, просятъ и получаватъ распусъ до единъ мѣсець отъ надлѣжний Министръ, а останалитѣ — отъ своето непосредствено начальство, което обаче за всѣкий отдѣленъ случай съобщава въ надлѣжното Министерество за знанье.

17. За по голѣмъ распусъ отъ единъ мѣсець на всѣхъ длѣжностни лица въобще се иска разрѣшенне само отъ надлѣжний Министръ.

18. Просбата за распусъ, дава се на непосредственното начальство, което, ако не е компетентно само да разрѣши просимий распусъ, представлява просбата заедно съ своето мнѣние въ надлѣжното Министерество, на благоустройство и зависяще распоряжение.

19. Въ просбата за распусъ трѣба да е показанъ деньтъ, отъ кога желае просителтъ да бѣде распуснатъ; въ противенъ случай, распуса наченва отъ деня, въ който излизе разрѣшенне отъ надлѣжното начальство.

20. Въ распуситѣ свидѣтелства, които се издаватъ отъ надлѣжното начальство, обозначаватъ се името и прѣкорѣтъ на длѣжностното лице, службата му, причината и срокътъ на распусътъ.

21. За вѣсето време на распуса длѣжностнитѣ лица си получаватъ цѣлата плата, а за просроченото време нѣматъ право да получатъ нищо.

22. Лицата, на които е даденъ распусъ, длѣжни сѣ да се явятъ на службата си въ деня, когато имъ се свършва срокътъ, указанъ въ распуситѣ свидѣтелство.

23. Който се не яви на службата си до единъ мѣсець слѣдъ свършването срока на распуса му и не представи законно оправдание за окжениването си, лишава се отъ службата; той се лишава отъ нея и тогава, когато просроченото време надминува единъ мѣсець, безъ да се глѣда на причинитѣ за окжениването му.

24. Законни причини за окжениването на длѣжностнитѣ лица, както и за неявяването имъ въ службата, можѣтъ да бѣдѣтъ: 1) сериозна и опасна болѣсть тѣхната или на думашнитѣ имъ; 2) смъртъ на дѣцата, родителитѣ или най близкитѣ имъ роднини и най послѣ 3) невѣроятни обстоятелства, ако ги уважи начальството.

III. За послужнитѣ списъци.

25. Вѣско Министерество е длѣжно да държи послужни списъци за подвѣдомственитѣ си длѣжностни лица.

26. Въ послужни списъкъ на всѣкого се записва въ отдѣлни графи: 1) името и прѣкорѣтъ му, годинитѣ и върѣпениването му, службата и платата; 2) гдѣ се е учили, кога и гдѣ е постѣпилъ на служба и какви служби е мнѣвалъ; съ какви добри или зли дѣяния се е отличилъ, предаванъ ли е на сѣдъ и защо, кога и какъ се е свършила работата; 3) билъ ли е на распусъ, являвалъ ли се е на времето; 4) билъ ли е въ оставка, кога и колко време, и най послѣ 5) не ли е билъ подвѣргаванъ на лѣкави дисциплинарни наказания по службата.

§ 27. Когато се увольнява нѣкой отъ служба издава му се отъ надлѣжното начальство аттестатъ, заедно съ пренисъ отъ послужни му списъкъ, по установенъ редъ.

IV. За дисциплинарното наказание и уволнението

28. За всѣко бавностъ немарливостъ и непослушностъ, сѣщо и за всѣко надминуване или спиране властѣта си и въобще за всѣко нарушение служебнитѣ длѣжности, начальството има право

да подвѣргне виновниѣ на какво да е отъ слѣдующитѣ дисциплинарни наказания:

- а) да му направи строга бѣлѣжка и напоминанье;
- б) да му отнеме часть отъ мѣсечната плата или,
- в) да го сваля на по долна служба.

Бѣлѣжка 1. Чиновникъ надминува властѣта си, когато върши нѣщо преко сѣществующитѣ закони или даденитѣ му наставленія, сѣщо и когато емоволюно взима нѣкаква мѣрка, за която е трѣбало да непроси предварително разрѣшенне отъ по горната властъ, или же която могла би да се предвиди въ нѣкой новъ законъ.

Бѣлѣжка 2. Чиновникъ спира властѣта си, когато не употребява дозволенитѣ му отъ закона срѣдства за предваряне нѣкое престѣпление или вреда за държавата въобще, и за повѣрѣната му служба частно.

29. За разгласяване служебни работи и свѣдѣния, които е порѣчано тайно да се държатъ, сѣщо и за издаване прениси отъ официални бумази безъ предварително дозволение отъ начальствующето лице, което ги е подписало, виновниѣ, споредъ важностѣта на сѣтнинитѣ, които сѣ произвѣдали или можѣтъ да произвѣдатъ отъ това подвѣргаватъ се на строга бѣлѣжка, изважда се отъ служба или, ако може да се съзира въ това зломнѣленостъ, предава се и на сѣдъ.

30. За всѣко неуважение или оскѣрбление къмъ начальството, или къмъ клѣсътъ да е по горенъ чиновникъ, наравено устно, писмено или печатно, длѣжностното лице подвѣргаватъ се на дисциплинарно наказание или, ако е много важенъ случайтъ, предава се на сѣдъ.

31. Който чиновникъ, слѣдъ като е билъ подвѣргнатъ на всѣхъ видове дисциплинарни наказания, продължава пакъ да се показва несправенъ, изважда се отъ занимаемата му длѣжностъ; но ако би отъ несправеностѣта му да е произвѣдала нѣкаква вреда за работитѣ по службата, тогава се предава и на сѣдъ.

32. За неявяване въ службата, преди да му се дозволи отъ надлѣжното начальство, сѣщо и за оставянето ѣ, преди да предаде дѣлата, споредъ установенный редъ, на приемника си или на назначеното за това лице, виновниѣ се подвѣргаватъ на едно отъ изброенитѣ по горѣ въ § 27 дисциплинарни наказания или, ако тѣ не можѣтъ се употребѣти, предава се на сѣдъ.

33. Вѣскій чиновникъ, когато се възбуди противъ него уголовно пресѣдѣние за обвинение въ злодѣяние или пристѣпление, отстранява се временно отъ службата до тогави до когато се произнесе надлѣжниятъ сѣдъ или догдѣто дѣлото се прекрати отъ компетентната властъ.

Платата на отстраненитѣ чиновникъ му се дава въ случай на прекращението на пресѣдѣването или, ако сѣдѣтъ го оправдае.

Предсѣдатель: Желаетъ ли нѣкой да говори испѣло върху прочетения законопроектъ? (Не.) Приема ли Нар. Събрание този законопроектъ да се предаде на една комиссия? (Приема се.) Отъ колко члена да състои? (Отъ 7 члена.)

Еремия Гешевъ: Искамъ да питамъ по тайно или по явно гласоподаване ще се избератъ.

Предсѣдатель: Напредъ да опредѣлимъ числото.

Еремия Гешевъ: 6 лица е достаточно.

Предсѣдатель: Приема ли Нар. Събрание да бѣде тѣзи комиссия отъ 6 лица? (Приема се.) Какъ желаетъ Н. Събрание по тайно или по явно гласоподаване да се избератъ? (По явно.)

Д-ръ Молловъ: Предлагамъ г-на Илия Цанова. (Приема се.)

Еремия Гешевъ: Г-на Тодорова. (Приема се.)

Тодоровъ: Мене ме избраха въ друга комиссия; за това се отказвамъ отъ тай.

Председателъ: Добръ.

Д-ръ Антоновъ: Азъ предлагамъ Симеона Янчева. (Приема се.)

Стамболовъ: Предлагамъ г-на д-ра Радославова. (Приема се.)

Калчо Симеоновъ: Предлагамъ г-на Димитрия Анева. (Приема се.)

Аневъ: Азъ съмъ избранъ въ бюджетарната комиссия и не можъ да приема.

Единъ гласъ: Азъ предлагамъ г-на Еремия Гешева. (Приема се.)

Тихчевъ: Азъ предлагамъ Свещ. Радева. (Приема се.)

Свещ. Анто: Азъ предлагамъ г-на Стамболова.

Стамболовъ: Азъ не можъ да приема, защото съмъ избранъ въ друга комиссия.

Соколовъ: Предлагамъ г-на Атан. Хранова. (Приема се.)

Председателъ: Избрани сж слѣдующитѣ лица; Илии Пановъ, Симеонъ Янчевъ, Д-ръ Радославовъ, Еремия Гешевъ, Свещеникъ Радевъ, Атанасъ Храновъ. На дневний редъ нѣма нищо повече.

Калчо Симеоновъ: Азъ мисля, че на дневний редъ е прието моето запитване.

Председателъ: По г-нѣ Министръ каза, когато получи свѣдѣния, ще отговори.

Калчо Симеоновъ: Той още не е чулъ моето запитване.

Председателъ: Вие го казахте снощи; добръ сега прочетете го.

Славейковъ: Азъ мисля, че този въпросъ е свършенъ вчера; защото г-нѣ Калчо Симеоновъ, когато се попита, той каза, че ще запитва, за кирии на пренасяние мисира, то г-нѣ Министръ каза, че ще отговори тогава, когато получи свѣдѣния.

Калчо Симеоновъ: Азъ не искахъ запитването си и сега ще го прочета.

Славейковъ: Добръ, но г-нѣ Министръ не е тука.

Председателъ: Ще му се съобщи.

Стамболовъ: Менѣ ми се струва, че въ правилника който приехме е казано, че когато Министрътъ отсъства, тогазъ му се съобщава интерпелацията писмено. На г-на Калча Симеонова не остава нищо друго освѣнъ да я препише и да я даде на Министра.

Председателъ: Желаетъ ли Н. Събрание да се чете запитването на г-на Калча Симеонова? (Желаетъ.)

Калчо Симеоновъ (Чете):

По полученитѣ ми писма отъ нѣколко приятели Габровци, разбрахъ, че правителствениитѣ распоряжения относително предаване хранитъ отъ десетки на покупателитѣ имъ, били непостоянни.

Именно въ туй, като веднажъ предписвали на общинитѣ да завезатъ хранитъ отъ десетки на Свищовъ, а другъ пакъ да не ги возятъ. Отъ тѣзи нередовности споредъ извѣстията жи,

както нѣкои общини тѣй и частни лица претърпѣли загуби, които състоятъ въ слѣдующето:

Боженската община (Габровска околия) по заповѣдъ отъ правителството да завезе хранитъ на Свищовъ, пасла кираджии по 70 гр. на % оки на които при условието дала 60 рубли задатъкъ, въ сжщото време, когато хранитъ били патоварени на колата, явява се нѣкоя дръновска компания, която се показвала притежателъ на хранитъ и ги ствари обратно въ хамбаритѣ, и дяденитѣ отъ общината на кираджитѣ 60 рубли, послѣднитѣ ги освоюватъ за обезщетение за изгубеното имъ напразно време.

Послѣ туй единъ отъ по състоятелнитѣ жители отъ сжщата община именно: Димитръ И. Пановъ, като разбралъ, че дръновци сж притяжатели на хранитъ въ казаната община, предприелъ да ги купи, което е извършилъ съ цѣлъ да ги отърва жителитѣ отъ вознянето имъ въ Свищовъ.

Слѣдъ туй пакъ общината получава извѣстие, че дръновци не сж притяжатели на хранитъ, а другъ нѣкой търговецъ; казанитѣ Пановъ билъ принуденъ да търси дръновцитѣ за да си търси паритѣ, които приелъ безъ никакво обезщетение.

При всичко туй общината най послѣ била увѣдомена, че дръновцитѣ само на житото, а не и на другитѣ храни били притежатели.

Споредъ горѣказанитѣ нередовности, имамъ честь да моля г-на Министра на Финанситѣ да отговори?

1) Отъ какви причини сж слѣдодовани тѣзи нередовности?

2) Отъ кого ще търсятъ загубитѣ си онии, които сж ги претърпѣли отъ нередовноститѣ? и

3) Защо не е взело правителството въ внимание подалечното отъ дванадесетъ часа разстояние, а е задължило населението да вози и 20 часа, което сега плаща повече кирии отъ колкото сж продадени нѣкои родове храни.

Председателъ: Дайте го и бюрото ще го съобщи на г-на министра. Послѣ това иде на редъ запитването на Ненка Хранова; но той каза, че ще чака до когато дойде г-нѣ министръ на правосъдието.

Ненко Храновъ: Една недѣля става какъ чакамъ.

Председателъ: Тогазъ прочетете го и вие. (Гласове: на трибуната.)

Ненко Храновъ (Чете):

Г-да представители! Всички ние знаемъ, че на нашето Нар. Събрание като законодателно тѣло въ България, цѣльта е да изработи и приготви закони, по които страната да се управлява въ всѣко едно отношение. Но тѣзи висока цѣлъ, г-да, се стигува само тогава, когато ние сме вжодушевени отъ искрено желание да изработимъ за народа, който ни избралъ и повѣрилъ неговата сждба и оставимъ на страна личнитѣ страсти и капризи; но помните, г-да, че ние изработваме и създаваме закони, а други ги привождатъ въ дѣйствие и други имъ даватъ плодъ и животъ; но тѣй, като други сж длъжни да изпълняватъ и полагатъ въ дѣйствие приети отъ насъ закони, да ли тѣзи други, които привождатъ въ изпълнение закони не сж длъжни да даватъ отчетъ за своитѣ дѣйствия въ тѣзи свѣщениа сграда предъ насъ народни представители. Азъ мисля, г-да, че вѣнчки ще се съгласите съ мене, че Н. Събрание има право и длъжностъ да пита какъ се изпълняватъ и прилагатъ въ дѣйствие неговитѣ закони и да ли се тѣ изпълняватъ. Ето на това основание азъ преди нѣколко дена запитвахъ г-на Министра на Правосъдието за нѣкои работи и на сжщото основание и къмъ сжщия Министръ пакъ днесъ отъ тѣзи свѣщениа трибуна отправямъ нѣколко други запитвания, за които мисля, че г-нѣ Министръ ще даде напълно удовлетворителенъ отговоръ, ако не днесъ, то поне въ другъ день. Моитѣ запитвания не сж дълги и отвлѣчителни, а сж кратки и ясни както свѣтливото слънце. Цѣрвото ми запитване е за учреждението на

Върховний Кассационенъ Сѣдъ, което учреждение за мене се вижда странно и тъмно; за това желая г-нъ министръ да даде нѣкакни обяснения на това, което ще имамъ честъ да го прочета. (Чете първий членъ.)

I.

Върховний Кассационенъ Сѣдъ, който се счита и е висшата сѣдебна инстанция въ нашето Княжество, отъ пѣкое време насамъ упражнява и си присвоява такиъ права, каквито никой не му е далъ и които принадлежатъ само на Нар. Събрание. Именно тѣзи висша у насъ сѣдебна инстанция си е присвоила права законодателни и не престава да печата и разпространява и то съ казювни пари, цѣли закони и законопроекти, распореджания, наредби и контра-наредби. Венчко това нашия Върховний Сѣдъ прави на основание на 39 чл. отъ допълнението къмъ Вр. Сѣд. Правила, което допълнение нашето Законодателно Събрание прие на бързо въ навечерието на свършването на миналата сессия. До колкото азъ разбирамъ, тѣзи 39 статии отъ закона дава право на Върховний Кас. Сѣдъ, по негово собствено усмотрѣние или по предложение отъ Министра на Правосѣдието, чрезъ циркулярни разявления да спомага за правилното и усгѣбно движение въ сѣдилищата, но никакъ не му предостава право на законодателство, което съгласно съ чл. 44, 45 и 105 отъ Конституцията принадлежи само на Нар. Събрание; а въ пѣкои случаи споредъ 47 чл. отъ Конст. и на Министрите и на Мин. Съвѣтъ.

Кой е опълномошилъ прочее Вър. Сѣдъ да издава наредби равносилни и еднозначущи съ закони и законопроекти?

Като си е присвоилъ сѣдователно, Вър. Сѣдъ законодателно право, питамъ г-на Министра на Правосѣдието: какво е направилъ и взелъ ли е мѣрки и ако е взелъ, като какви сж тѣ за да обуздае малко нашата Кассация? — Това е толкова повече желателно да се знае, че Върховний Сѣдъ си е турилъ за цѣль — както се разбира отъ нѣговитѣ ужъ циркуляри — да се противи на всичко, което му е негодно: да клевети Министерството, че ужъ не знае своитѣ права и обязанности; да си присвоява право, което споредъ 108 чл. отъ Конституцията принадлежи само на Князя и на Нар. Събрание. Съ други думи, този сѣдъ нека да става държавна въ държавна. Питамъ върху това г-на Министра на Правосѣдието и настоятелно некамъ да ми отговори: какво мисли да направя съ Върх. Кас. Сѣдъ?

Второто ми запитване пакъ се отнася къмъ Върховний Сѣдъ; но само се отнася къмъ една статия, която моли Нар. Събрание, като законодателно тѣло да обърне на нея внимание. Азъ мисля че Събранието като създава закони, то може и да ги тѣкува.

(Чете второто запитване).

2.

Споредъ 19 ст. отъ учреждението на Върх. Кас. Сѣдъ казва, всичкитѣ окончателни и вѣжливши въ законна сила рѣшения на апелативнитѣ и окръжнитѣ сѣдилища, могатъ да се обжалватъ въ Върховний Сѣдъ въ разстоянието на единъ мѣсець отъ денятъ на откриването на тая висша сѣдебна инстанция. Питамъ г-на Министра на Правосѣдието да ми отговори върво: кога той счита, че се е открилъ Върх. Сѣдъ, въ денятъ ли въ който се е падаль закона за учреждението или въ денятъ въ който официално се откри; и ако счита, както и трѣба да се счита съгласно съ точний смисълъ на 19 ст. отъ учреждението, въ деня въ който формално и официално се е открилъ, тогава защо жалбитѣ, които сж се дали противъ нѣкои отъ окончателнитѣ рѣшения на сѣдилищата, въ предвидения отъ тая 19 ст. срокъ сж оставени отъ Върховний Сѣдъ безъ послѣдствие?

(Чете 3-то запитване):

Имаме доста прошения подадени въ миналото Събрание въ миналата сессия, които се препратиха — за да имъ се даде по

нататѣшенъ ходъ въ Министерството на Правосѣдието. Сега желая да попитамъ г-на Министра: какво е направилъ съ тия прошения; далъ ли имъ е по нататѣшенъ ходъ или ги е оставилъ да постоатъ малко на масата му и въ архивитѣ на Министерството за да чакатъ по благоприятно време? И ако не имъ е далъ законно движение, азъ желая да покаже г-нъ М-ръ законнитѣ причини за това свое ширание, за всѣко прошение отдѣлно.

(Чете 4-то запитване):

Първата забѣлѣжка на 99 чл. отъ закона за устройството на сѣдилищата казва, че не могатъ да бѣждѣ назначени на длѣжности по сѣдебното вѣдомство такиъзи, които се назиратъ подъ сѣдствие или подъ сѣдъ; а въодѣяние или престѣпления и пр.

А споредъ 113 чл. отъ сѣдния законъ, общий надзоръ надъ сѣдебнитѣ мѣста и длѣжноститѣ лица е у Мин. на Правосѣдието. Чл. 115 отъ този законъ казва, че М-рътъ на Правосѣдието ревизира сѣдебнитѣ мѣста; а чл. 116 виеква щото Министрътъ да възбужда дисциплинарно производство, когато се убѣди, че натрупването или бавността въ движението на дѣлата въ пѣкое сѣдилище произлиза отъ нередовността на това сѣдилище.

Помните г-да, че въ миналата сессия приехме и одобрихме единъ законъ, който носи заглавие «за сѣдоустройството на сѣдилищата» и послѣдното ми запитване е основано на този законъ.

(Чете 5-то запитване):

Питамъ прочее г-на М-ра на Правосѣдието: упражнявалъ ли е тѣзи членове отъ закона или не, и ако се упражняватъ, защо се държи г-нъ Грънчаровъ още за председател на Кюстендилското окр. сѣдилище, когато той е подъ сѣдствие и сѣдъ? Защо не се е назначила ревизия за това сѣдилище, и защо не се е възбудило дисциплинарно виекание върху забавността на движението дѣлата въ Кюст. окр. сѣдъ, която забавността е призната и отъ самага г-на Грънчарова.

Председателъ: Дайте ги на бюрото. Има ли нѣкой да предложи нѣщо за дневний редъ?

Тодоровъ: Азъ желая да попитамъ г-на Министра на Финанситѣ, да ми каже относително за пренасянето на житата. Той по напредъ ми каза и азъ се задоволихъ; но той ми каза че се пенѣлиява закона и се почита; но сега имамъ свѣдѣния отъ Троянъ, Габрово и Търново, че сж носили хранитѣ въ разстояние отъ 20 до 24 часа, за това некамъ да го попитамъ, защо не се почита закона по тѣзи часть.

Кърджиевъ: По напредъ г-нъ Стамболовъ забѣлѣжи, че запитвания не могатъ да ставатъ, когато не е тука г-нъ Министръ. За това съмъ на мнѣние г-нъ Тодоровъ да даде писмено запитванието си.

Председателъ: Това е за дневний редъ. Нѣкой отъ коммиситѣ има ли свършенъ нѣкой докладъ. (Нѣма.) Тогава на дневний редъ за утрѣшното засѣдание ще има докладъ за финансовитѣ чиновници и постѣ запитванието на г-на Тодорова.

Стамболовъ: Менъ ми се струва, че въ миналото засѣдание г-нъ Министръ на Финанситѣ каза, че понеже се взиматъ нѣкои мѣрки какъ да се събере десетъка и други нѣкои, то когато ще се преглѣда това нѣщо и се опредѣли, тогава именно ще се измѣни този законопроектъ. Ако за утрѣ нѣма нѣщо друго приготвено

освѣтъ запитванието, може засѣданieto да се отложи за четвъртъкъ; тогава ще бѣде готовъ и законопроекта за опълченцитѣ.

А. Цановъ: Комиссията за финансовитѣ чиновници е отдавна свършила работата; но по причина на дестѣка, както каза г-нъ Стамболовъ, то по добръ е да се отложи разгледжанието на този законопроектъ.

Стамболовъ: Мекъ ми се чини, че споредъ първий членъ на правилника имаме право да умаливаме и умно-

жаваме числото на засѣданията. Тогава остава за четвъртъкъ, а утрѣ комиснитѣ да работятъ (Съгласни.)

Предсѣдатель: Приема ли Н. Събр. споредъ предложението на г-на Стамболова засѣданieto да стане въ четвъртъкъ? (Приема се.) Тогава на дневний редъ ще бѣде законопроекта за опълчението и предложението на г-на Тодорога. Засѣданieto се закрива.

(Конецъ въ 5 часа.)

Предсѣдатель: **П. Р. Славейковъ.**

Подпредсѣдатели: { **Н. Сукнаровъ.**
 { **С. Стамболовъ.**

Секретари:

Ив. Даневъ.

В. П. Золотовъ.

Р. Каролевъ.

Райчо Поповъ.

Хр. Баларевъ.

Х. Бръснаровъ.

Хр. Грънчаровъ.

В. Радославовъ.

Управитель на стенографическото бюро **А. Безеншекъ.**